

I Didaktická část

pro druhý stupeň základních škol

- Pokyny pro práci s tématickými listy
- Tématické listy pro Gestalt přístup

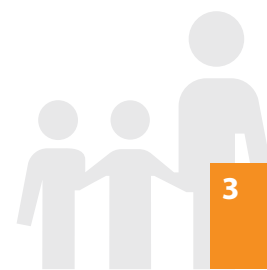

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,

publikace **Didaktická část**, kterou jste právě otevřeli, je součástí metodicko-didaktického materiálu Inovace výuky na příkladu dopravní výchovy vydávaného naší společností v rámci projektu „**Zvyšování kvalifikace pedagogů pro projektovou výuku, využití informačních a dalších moderních technologií v aplikaci na oblast dopravní výchovy**“. Jejím cílem je nabídnout vám nové přístupy a metody výuky a možnosti využívání Rámcového vzdělávacího programu. Aby byly způsoby práce s tímto strategickým dokumentem jednodušší na pochopení, dovolili jsme si je uvést do praxe na příkladu tématu dopravní výchovy.

Další materiály vytvořené v rámci projektu jsou dostupné ve vědomostní knihovně na internetových stránkách projektu www.dopravnivychova.cz.

METODICKÉ POKYNY PRO PRÁCI S TEMATICKÝMI LISTY

(vychází z aplikace Gestalt přístupu na výuku)

Cíle práce s Tematickými listy

- Hlavním cílem práce s Tematickými listy je zprostředkovat žákům zážitek, nikoliv jim nabídnout návod a řešení nějaké situace.
- Předpokládáme, že během této práce s příběhy si žáci uvědomí vlastní emoce, názory a postoje, které předkládaná dilemata vyvolávají. Toto uvědomění a následná práce s identifikovanými emocemi, názory a postoji povedou k tomu, že žáci uvedené komponenty prožívání budou u sebe akceptovat. A to je v konečném důsledku podpoří, aby případné reálné problematické dopravní situace zvládli adekvátně svým zájmům i adekvátně situaci.
- Cílem nemusí být nějaký výsledek ve formě informace. Dobrým výsledkem je i otevření tématu, diskuze, sdělení několika pohledů na téma (v podstatě není nikdy dopředu jasné, co konkrétně se v hodině stane...).

Proč užívat Gestalt přístup při práci s tématem

- Jedním ze základních zjištění Gestalt terapie je, že **zážitek je spolehlivější než interpretace**. To, co je vnímáno a pociťováno přímo, je spolehlivější než vysvětlování a interpretace. Jinak řečeno, zážitek dá žákovi pro řešení různých situací více než návody a „naučené pravdy“, jak situaci řešit.
- Domníváme se, že sebedopora vzniká skrze zážitek je silnější a trvalejší, než sebedopora vzniká skrze návod.

Co Tematické listy nabízí a jak je využít

- V Tematických listech jsou žákům předkládány příběhy, ve kterých jejich aktéři řeší závažná či méně závažná dilemata. Žáci mají za úkol **příběh dokončit, přemýšlet o něm, diskutovat**, event. jej namalovat, přehrát atd. (zde už záleží na preferovaných aktivitách žáků i kompetenci a odvaze učitelů).
- V rámci jednoho příběhu existuje vždy více způsobů, jak jej zpracovat, co zdůraznit. Nic v tomto smyslu není špatné, záleží na volbě učitele, žáků i okolnostech konkrétní situace.
- Hodina může probíhat dle různých scénářů, vždy je průběh konkrétní hodiny výsledkem souhry mnoha okolností.
- Tematické listy můžete využít např. ve vzdělávacích oblastech, doplňujících vzdělávacích oborech a průřezových tématech – Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a jeho svět, Umění a kultura, Dramatická výchova, Etická výchova, Osobnostní a sociální výchova, Člověk a zdraví aj.

Důležité

- S žáky je od počátku práce s Tematickými listy zapotřebí pracovat tak, aby jim bylo jasné, že nejde o to hledat správná řešení. Žáci musí mít pocit jistoty, že **všechna řešení**, která při práci objeví, **jsou vítaná**. Stejně tak všechny emoce, názory a postoje, které si během procesu práce uvědomí a pojmenují, jsou akceptovatelné pro další diskuzi o nich.
- **Vnést tuto bezpečnou a akceptující atmosféru** je úkolem učitele.
- Dobré atmosféře může také pomoci, pokud jste na žáky pozitivně naladěni, přijímáte je i s jejich názory a emocemi (i když s některými nesouhlasíte nebo jsou pro Vás těžko pochopitelné), **respektujete žáky jako osobnosti**, berete je **jako partnery v komunikaci**. Bezpečnou a akceptující atmosféru ve třídě podpoří, pokud umíte sdělovat svůj názor jako subjektivní, nikoliv a priori jako názor nejlepší. Nehodnotíte kvalitu názorů a emocí. Umíte vést, aniž byste nutně nařizovali. Umíte být laskaví a jemní, aniž byste byli příliš nedirektivní a pasivní.
- Pro vytvoření bezpečné a neohrožující atmosféry je dobré **zavést také srozumitelná a jasná pravidla** pro práci ve skupině. Mezi tato základní pravidla patří: **Každý má právo vyjádřit se**, sdělit svůj názor. Každý má právo **odmítnout se vyjádřit**, pokud nechce. **Pravidlo důvěrnosti** – to, co se dozvíme během práce o druhém, nesdělujeme nikomu mimo skupinu. Sdělujeme svůj názor, emoci, postoj, ale **nehodnotíme druhého** atd. Výčet pravidel není konečný, záleží na Vaší kreativitě a kreativité dětí, pravidla jsou společným dílem. Často je dobré věnovat sestavení pravidel úvod skupinové práce, sepsaná pravidla pak vyvěsit na přístupném místě, v případě jejich porušení se k nim vracet.
- Doporučujeme, aby žáci nebyli zaskočení hned v úvodu tím, že mají vypovídat o sobě, necháme je nejprve pracovat s příběhy tak, že budou **hledat řešení** (emoce, názory, postoje) **zástupně za postavy v příběhu** (např. „Jak si myslíte, že příběh dopadne?“ „Co udělá chlapec z příběhu?“). Až postupně, kdy budou všechny názory, emoce, postoje „propracovány“ neosobně, je vhodné podpořit identifikaci žáků s postavami v příběhu (např. „Stalo se ti někdy něco podobného?“ „Cítila ses někdy jako ta holčička z příběhu?“ „Myslela sis to taky tak?“).
- V osobním sdělování je třeba počítat s tím, že žáci nebudou tak otevření. Není třeba je nutit do odpovědí, není až tak důležité, aby svou odpověď dávali do slov, je důležitější, aby si ji **uvědomovali**.

Je pravděpodobné, že s opakovaným používáním Tematických listů poroste také otevřenost dětí. Podpůrně v tomto směru může působit i otevřenost učitele.

Rozbor vzorové hodiny – práce s Tematickými listy

TÉMA	Přílba
FORMY PRÁCE	Práce ve skupině
METODY	Diskuzní metody, inscenační metoda, metoda hraní rolí
POMŮCKY	Papíry, psací potřeby, flipchart (tabule), fixy, pastelky, křídly Doporučené: přílba a rozbitá přílba
KLÍČOVÁ SLOVA	Přílba, rozhodování, bezpečí, úraz, riziko, časový plán, zodpovědnost
VAZBY NA UČIVO	Člověk a jeho svět – <i>Látky a jejich vlastnosti; Lidské tělo; Péče o zdraví; Výživa a zdraví; Osobní bezpečí; Orientace v čase a časový řád</i> Jazyk a jazyková komunikace – <i>Naslouchání; Mluvený projev; Zázitkové čtení a naslouchání; Tvořivé činnosti s literárním textem</i>
VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ CÍL	Převzít zodpovědnost za svoji bezpečnost Pochopit, že se dá úrazu předcházet Rozvíjet rozhodovací schopnosti Rozvíjet schopnost hledat různá řešení
ČASOVÁ NÁROČNOST	3 x 45 min Dle organizace práce s tématem 2–3 vyučovací hodiny
OČEKÁVANÉ VÝSTUPY ŽÁKA	Žák: ☐ si uvědomuje, že ve stresové situaci může docházet k rizikovému rozhodnutí (místo vlastní bezpečnosti je preferováno – neprovinít se, neklamát rodiče, učitele apod.), ☐ si uvědomuje, že rozhodnutí k bezpečnému nebo rizikovému chování může ovlivnit osobní potřeba „zážitku“ (zde výlet se třídou na kole), ☐ si uvědomuje své reakce a porozumí svým reakcím ve stresu, ☐ vnímá rozdíly mezi rizikovým chováním, bezpečným chováním a jednáním ve stresu, ☐ uvědomuje si následky svých rozhodnutí, ☐ vyjádří svůj názor a odůvodňuje své rozhodnutí.
ORGANIZACE	Pro průběh hodiny bude vhodné uspořádat prostor ve třídě tak, že si žáci sednou do kruhu, anebo v prostoru dát lavice k sobě tak, aby spolupracující skupinka dětí mohla sdílet jeden prostor a nebyla rušena další skupinkou. Každopádně ponechat „klasické“ třídní uspořádání není příliš vhodné.

První fáze práce s příběhem

Činnost učitele

Činnost žáka

Úvodní motivační fáze

Žáci poslouchají příběh.

Učitel uvede téma a přečte příběh – dilema, které se bude řešit.

Časová náročnost: cca 5 min

Příběh:

„Tome, pospěš nebo ten výlet nestihneš!“ pobídla mě mamka, zatímco jsem si čistil zuby v koupelně. Vypláchl jsem si pořádně pusku a vyběhl ven jak tornádo. Dneska jedem se třídou na kola a já se nemůžu dočkat.

„Máš všechno? Chráníče, batoh, svačinu, přílbu?“ kontroloval mě táta, ale to už jsme dávno nasedali do auta.

„Jasně, tati!“ odkývl jsem mu, když jsem si v duchu odškrtal věci ze seznamu.

„A máš tu novou přílbu, že jo?“ strčil klíčky do zapalování a nastartoval. Ve mně ale hrklo. Jak jsem spěchal, omylem jsem si vzal nakřáplou helmu, ve které jsem už boural loni v létě, a tehdy mi asi zachránila život. Ale sama to chudák odnesla. Co si počnu? Když se vrátíme, nestihneme odjezd od školy. Jenže co když ve škole nebude náhradní helma na půjčení a musel bych zůstat doma? Třeba nikdo nepozná, že moje helma je rozbitá...”

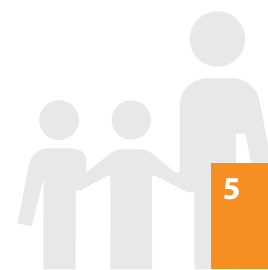
Časová náročnost: cca 5 min

Organizační fáze

Učitel sdělí, že se bude pracovat skupinově – domluví se pravidla pro skupinovou práci, event. pokud jsou již domluvená, tak na ně odkáže, znovu je přečte.

Žáci se rozdělí do skupin. Vytvoří si pracovní prostor tak, aby se navzájem jednotlivé skupiny nerušily.

Učitel požádá žáky, aby se rozdělili do skupin (doporučujeme, aby v každé skupince bylo maximálně osm žáků, aby byla větší pravděpodobnost, že se každý zapojí).

Časová náročnost: cca 10 min

Pracovní fáze

Učitel zadá úkol vymyslet (napsat) dokončení celého příběhu. Učitel dá čas na dokončení příběhu, pohlídá, aby každá skupina pracovala samostatně, event. v rámci skupiny pohlídá, aby se zapojilo více žáků, ne pouze jeden nebo dva iniciativnější (čím menší skupinka, tím lépe, ale s větším počtem skupin než čtyři se bude pracovat obtížněji).

Žáci hovoří o tématu, hledají různá řešení a dotváří konec příběhu podle toho, jak se domnívají, že bude chlapec jednat.

Časová náročnost: cca 5 min

Učitel vyzve žáky, aby vybrali mluvčí za své skupiny.

Žáci v každé skupině vyberou ze svého středu své mluvčí (jednoho až dva), kteří ostatní seznámí s tím, co skupina vymyslela (alternativou je, pokud je více času a kreativity, že žáci ve skupinách napíší scénář a celou situaci pak přehrají).

Časová náročnost: cca 15 min

Učitel vyzve mluvčí každé skupiny, aby prezentovali svůj dokončený příběh.

Mluvčí skupin postupně seznamují ostatní spolužáky se svým závěrem (žáci přečtou, převypráví nebo zahrají konec příběhu).

Časová náročnost: cca 5 min

Závěr první hodiny

Učitel shromáždí všechny varianty řešení pro další práci. Řešení sepisuje na flipchart, papír, tabuli apod.

Žáci společně sestavují seznam všech řešení dilematu.

Pokyny pro učitele

- ☐ Nehodnotit příběhy žáků tím způsobem, že by sděloval – „Toto se mi nezdá moc dobré, představte si, že by skutečně jel s tou rozbitou přílbou, to by se mohl zabít.“
- ☐ Podnítit žáky v tom, aby vymýšleli vlastní řešení, **přinášeli vlastní nápady**
- ☐ Bude ale vhodné, pokud bude komentovat příběhy dětí, v konkrétním příběhu **pojmenovávat rozhodovací schémata** (např.):
 - „Takže ve vašem příběhu se chlapec rozhodoval jen podle toho, že se mu chtělo jet na výlet.“
 - „V tom vašem příběhu se chlapec rozhodoval podle toho, aby byl v bezpečí.“
 - „V tom vašem příběhu se jeho chování řídilo především tím, aby na to nikdo nepřišel.“
- ☐ Výstupem v této fázi může být například **seznam schémat**, jak se v daném dilematu může dítě rozhodovat, který je napsán na tabuli, flipchartu atd.
- ☐ Žáci mohou někdy nabízet pouze sociálně přijatelné dokončení příběhu (event. sociálně přijatelné emoce) – takže v tématu Přílba např. všechny příběhy končí tak, že si chlapec hned uvědomí, že má špatnou přílbu a řekne to rodičům... ; žáci často vědí, co je „správné“ říkat a co chtějí dospělí slyšet nebo si jsou nejisté tím, zda mohou sdělovat i takové nápady, které jsou sice ze života, ale nemusí být přijímány pozitivně.
- ☐ Úkolem učitele je „legalizovat“ i ty scénáře, kde hlavní hrdina nejedná „správně“, může žákům naznačit, že jsou si jejich řešení příběhů hodně podobná, a že by chtěl, aby se znovu ve skupinách zamysleli nad tím, jaké ještě další možnosti ukončení má příběh, který četl. Může žáky podpořit v tom, že sdělí, že nejde o to, aby jejich příběhy měly „správné řešení a průběh“, ale aby byly ze života a že dospělí i děti znají takové okamžiky v životě, kdy se rozhodují na základě toho, že si něco moc přejí, i když vědí, že to úplně správné není.

Modifikace

- ☐ Existuje spousta možností, na co se v příběhu zaměřit – výše uvedeno bylo zaměření na děj příběhu a především chování chlapce – hlavního aktéra, ale stejně tak je možno se zaměřit např. na ostatní aktéry – učitel může komentovat „Aha, tady se tatínek zlobí a reaguje trestem.“ vs. „Tady je také nazlobený, ale snaží se synovi hned pomoci, jde koupit rychle novou přílbu.“ nebo „Tady paní učitelka hned zakáže dítěti jet na výlet.“ vs. „Ve vašem příběhu nabízí učitelka, že celá třída vyjede o deset minut později a ona mezitím dojde ke školníkovi půjčit přílbu.“
- ☐ Doporučujeme **zaměřovat** se téměř vždy **na emoce** aktérů příběhů, protože ty jsou nejčastěji motivy pro různé způsoby chování; tzn. poté, co se k dokončení příběhu vyjádří všichni, vrátit dění do skupinek s otázkou: **„Jak se asi v jednotlivých pasážích příběhu jeho aktéři – chlapec, co jede na výlet, jeho rodiče, spolužáci, učitel – cítili?“** (alternativa – žáci se mohou pokusit tyto emoce vyjádřit výtvarně – opět záleží na čase, chuti, možnostech).

Druhá fáze práce s příběhem

Činnost učitele

Činnost žáka

Úvodní motivační fáze

Učitel přečte příběh, se kterým žáci pracovali v předcházející hodině, a zopakuje všechna navrhovaná dokončení příběhu.

Žáci poslouchají příběh. Spolu s učitelem opakuji a doplňují seznam navrhovaných dokončení příběhu.

Časová náročnost: cca 5 min

Organizační fáze

Učitel se rozhodne, zda vrátí dění do menších skupinek nebo bude pracovat již s celou třídou.

Žáci při variantě rozdělení do skupinek vytvoří jednotlivé skupinky.

Pozn.

Skupinky nemusí být ve stejném složení jako v předcházejících aktivitách. Žáci se mohou rozdělit do skupinek podle návrhu zakončení příběhu. Tzn., mohou vytvořit vždy skupinku žáků, kde se všichni členové přiklánějí ke stejnému řešení.

Časová náročnost při variantě rozdělení do skupinek: cca 5 min

Pracovní fáze

Učitel se ptá žáků:

- ☐ co si myslí o jednotlivých strategiích,
- ☐ co si myslí o emocích, které se v příběhu objevily, o tom jak emoce ovlivňují chování, vnímání situace atd.

Pozn.

Opět je organizačně lepší, pokud tato dvě témata nebudou směřována; i když v reálném životě směřována jsou.

Varianty otázek zaměřených na strategii řešení příběhu:

- ☐ Co si myslíte o tom, že chlapec lhal?
- ☐ Proč to udělal?
- ☐ Rozumíte mu v tom?
- ☐ Jaké z toho měl zisky?
- ☐ Má tento způsob jednání v sobě také nějaká rizika?

Žáci vzájemně na každé téma diskutují a obhajují důvody, proč se situace vyvíjela právě jejich zvoleným způsobem. Hovoří o jednotlivých tématech.

Pozn.

V tomto směru je u žáků prohlubováno uvědomění – žáci přemýšlejí o tématu, jednotlivých strategiích, hodnotí je, zaujímají k nim postoj.

Časová náročnost: cca 10 min

Varianty otázek zaměřených na práci s emocemi:

Např.:

- ☐ Jak ovlivnil chování chlapce strach?
- ☐ Z čeho vlastně byl?
- ☐ Rozumíte tomu, že se bál?
- ☐ Ovlivnily jeho emoce to, jak celou situaci vnímal?
- ☐ Uvědomoval si pak rizika nebo je spíše přehlížel?

Žáci diskutují o emocích aktérů příběhu.

Pozn.

V prvním období práce se žáky je vhodnější rozdělit diskuzní témata „strategie“ a „emoce“ do dvou samostatných hodin. Diskuzní témata vyžadují větší časovou dotaci.

Časová náročnost: cca 10 min

Závěr druhé hodiny

Učitel v diskuzi s žáky (tabule, flipchart) shrne následující:

- ☐ Situace dilematu je možno zvládat pomocí různých konkrétních strategií.
- ☐ Každá strategie má své silné stránky i slabiny, pozitiva a rizika.
- ☐ Jednotlivé strategie vyvolávají v různých lidech různé hodnocení a postoje.

Žáci spolu s učitelem zaznamenávají (nejlépe na flipchart nebo za použití grafického programu do počítače) různé strategie, jejich silné a slabé stránky, a jimi vyvolané emoce.

Žáci měli možnost si uvědomit své vlastní postoje a názory na jednotlivé strategie řešení dilematické situace, možnost uvědomit si i rizika a výhody některých strategií (už tím se s nimi identifikují, s některými více a s některými méně, a pravděpodobně si představují, jak by v dané situaci reagovali oni, což má přesah do jejich fungování v životě).

Pozn.

Vhodné je zpracování pomocí myšlenkové mapy, ke které se může učitel kdykoliv vrátit.

Časová náročnost: cca 10 min

Závěr hodiny, kdy třída zpracovávala téma „emoce“:

Učitel v diskuzi s žáky (tabule, flipchart) shrne následující:

- ☐ Dilemata vyvolávají v aktérech různé emoce.
- ☐ Tyto emoce ovlivňují vnímání situace aktéry a také motivují chování.

Žáci měli možnost si uvědomit své vlastní postoje a názory k jednotlivým emocím. Měli možnost si uvědomit, zda a které emoce ovlivňují vnímání situace a chování v situaci rizikové (už tím se s nimi identifikují, s některými více a některými méně, a pravděpodobně si představují, jak by v dané situaci reagovali oni, což má přesah do jejich fungování v životě).

Pokyny pro učitele

V této fázi může být už učitel aktivnější ve sdělování vlastních názorů. Může vnášet svůj pohled, pokud má dojem, že děti něco nenapadá (např. „Podle mne tím lhaním ztrácí chlapec taky důvěru, nejen pro tuto situaci, ale třeba i do dalších situací.“), může upozorňovat na některá rizika, může naopak vnášet shovívavější pohled na některé prohřešky. Při vyjadřování názorů by se měl vyjadřovat v já-formě, aby dětem bylo jasné, že jde o jeho osobní názor a ne vyšší pravdu. Měl by své názory stavět vedle názorů dětí, ne nad ně.

Modifikace

Při návratu aktivity do malých skupinek, může být zajímavé, pokud komentují jednotlivé skupinky příběhy sobě navzájem. Žáci obhajují a vysvětlují názory, postoje a emoce aktérů navrhované strategie.

Třetí fáze práce s příběhem

Činnost učitele

Činnost žáka

Úvodní motivační fáze

Učitel postupně odkrývá myšlenkovou mapu a spolu s žáky zapakuje, o čem v minulých hodinách diskutovali.

Žáci hovoří o jednotlivých strategiích a emocích.

Časová náročnost: cca 10 min

Pracovní fáze

Žáci diskutují o jednotlivých otázkách.

Učitel se ptá:

- ☐ jak by se žáci chovali v podobných situacích,
- ☐ jestli podobné situace znají a jak se v nich chovají,
- ☐ jaké strategie z těch, o kterých se bavili, používají,
- ☐ jestli tyto strategie mají stejná rizika, která probírali, popř. zmínit odlišnosti.

Časová náročnost: cca 15–30 min dle míry otevřenosti dětí i učitele

Závěr třetí hodiny

Učitel klade otázky a vede diskuzi zaměřenou na sebereflexi toho,:

Žáci diskutují o tématech.

- ☐ co žákům povídání přineslo,
- ☐ co bylo pro žáky důležité nebo nové.

Úplný závěr – ocenění nasazení, snahy a ochoty spolupracovat na tématu.

Pokyny pro učitele

- ☐ V této fázi práce s příběhem je možno proces identifikace s jednotlivými názory, postoji a chováním v probíraných situacích podpořit tím, že se učitel zaměří na hledání a uvědomování přesahů a podobností mezi fiktivním příběhem a reálným životem žáků.
- ☐ Důležitá je v této fázi citlivost, nehodnocení žáků stylem „děláš to špatně“, komunikace dle pravidel dialogu jako setkání (viz teoretická část metodiky, kap. Jak funguje komunikace), důraz je také kladen na pocit bezpečí – žáci jasně vědí, že nemusí odpovídat, pokud nechtějí, nejde o zkoušení, ale o sdílení.
- ☐ V závěru práce s příběhem (stejně jako v závěru každé jednotlivé fáze práce s příběhem) by měla přijít reflexe práce – tzn. otázka na to, co si žáci uvědomili, co jim povídání přineslo, co bylo pro ně důležité nebo nové. Mohou se ve stručnosti shrnout témata, která byla probírána, event. závěry, ke kterým skupina dospěla.

Modifikace

Žáci zapisují do svého portfolia, jaké nové informace o sobě získali, co jim tematická hodina přinesla.

TEMATICKÝ LIST: DILEMA PRO GESTALT PŘÍSTUP

Téma: Helma

Příběh

Bylo půl druhé, když se Šeříkovou ulicí rozřinčel zvuk přibližující se motorky. Zvuk postupně sílil, až bylo zcela jasné, že motorka zastavila přímo před naší základkou. Všichni z třídy začali zvědavě nakukovat a já pro jistotu zkontrolovala hodiny. Jako na jehlách jsem čekala na konec hodiny a hned jakmile se rozduřil školní zvonek, vystartovala jsem z lavice. Nebyla jsem jediná, několik dalších holek pospíchalo, aby se podívaly, kdo to přijel na fantastický motorce s plameny.

„Čau Sandro, jedem?“ zeptal se mě kámoš postávající u dveří školy. Opíral se o stěnu jako největší frajer, na sobě měl ty motorkářský hadry a helmu pod rukou.

„Jo, jasně, jen ještě chvílku počkej,“ začala jsem se přehrabovat v tašce, abych nás zdržela. Chtěla jsem, aby holky ze třídy vyšly ven a viděly, že to přijel pro mě. Ale nikde nikdo, nějak jim to trvalo.

„Nemám moc času, jen tě hodím domů a musím ještě na brigádu,“ pobídl mě, a tak jsem si povzddechla a následovala ho k motorce. Otáčela jsem se, ale holky pořád nikde. V tom mi vtlačil do náruče helmu. „Koukej si to nasadit, jistota je jistota.“

„Uhm, fakt musím? Je to jen kousek...“ zrovna se mi do helmy nechtělo. Byla tu ještě šance, že nás holky uvidí odjíždět, jenže když budu mít helmu, tak mě nepoznají...“

Účastníci příběhu

Očekávaný výstup:

Žák si uvědomuje, že každé rozhodnutí může ovlivnit jeho život i životy dalších lidí.

1. Vypiš přímé účastníky příběhu, kteří v něm vystupují.

Sandra, motocyklista, spolužačky.

2. Vypiš přímé účastníky, o kterých se v příběhu nepíše, ale jsou pravděpodobně ve stejný okamžik na místě, kde se děj odehrává.

Učitelé, spolužáci, žáci školy z různých ročníků, rodiče a prarodiče čekající na prvňáčky, náhodní kolemjdoucí, řidiči projíždějících vozidel.

3. Vypiš nepřímé účastníky příběhu, které může v případě nehody a úrazu nebo úmrtí událost ovlivnit.

Rodiče, sourozenci, prarodiče, další příbuzní, třídní učitel/ka, kamarádi/ky, kolegové v práci rodičů, příbuzní motocyklisty, pracovníci IZS, ...

Dokončení příběhu

Očekávaný výstup:

Žák hledá řešení a uvědomuje si, že každá situace má obvykle více možností vývoje a konce

4. Pokračuj v příběhu tak, jak se domníváš, že se bude děj vyvíjet dál. Svůj předpoklad vývoje příběhu odůvodni.

5. Sepiš s kamarády všechny varianty, jak se může děj vyvíjet.

Odpovězte si navzájem na otázky:

A) Analýza strategie – podle čeho se dívka rozhodla

Očekávaný výstup:

Žák si uvědomuje skutečnosti, že mohou nastat situace, kdy preferuje rizikové rozhodnutí.

Žák si uvědomuje souvislosti mezi rizikovým chováním a vlastní pyramidou potřeb.

Žák si uvědomuje motivační faktory, které ovlivňují jeho rozhodování.

Otázky k diskuzi:

Podle čeho se dívka v tvém pokračování rozhodovala?

Co ji vedlo právě k tomuto řešení?

Co jí připadalo nejdůležitější?

Čeho chtěla dosáhnout?

Čemu chtěla předejít?

Čemu se chtěla vyhnout?

B) Analýza rizika – rizikovost chování

Očekávaný výstup:

Žák vnímá rozdíly mezi rizikovým chováním, bezpečným chováním a jednáním ve stresu.

Otázky k diskuzi:

Riskovala dívka svým rozhodnutím a chováním?

Uvědomovala si rizika?

Jaké nebezpečí dívce hrozilo?

Jak mohl řidič motorky chování dívky ovlivnit?

Kdo je v případě nehody zodpovědný za dívčino zranění?

C) Analýza emocí

Očekávaný výstup:

Žák si uvědomuje emoce a změny chování jejich vlivem

Otázky k diskuzi:

Jak se dívka v příběhu cítila?

Obávala se něčeho?

Měla z něčeho radost?

Zlobila se na něco (někoho)?

Byla z něčeho nešťastná?

Jednala dívka ve stresu?

D) Rizika a emoce ostatních účastníků

Očekávané výstupy:

Žák si uvědomuje následky rozhodnutí a vliv těchto rozhodnutí na okolí; žák rozvíjí schopnost empatie.

Otázky k diskuzi:

Jaké nebezpečí hrozilo ostatním účastníkům příběhu?

Co účastníci příběhu prožívali před nehodou? Jaké prožívali pocity, prožitky a emoce??

Jak se asi cítili?

Co účastníci příběhu prožívali v případě nehody?

Jak se asi po nehodě cítili?

E) Identifikace

Očekávaný výstup:

Žák si uvědomuje vlastní reakce ve stresu a vlastní rozhodovací schémata.

Otázky k diskuzi:

Jak se domníváš, že by ses ve stejné situaci zachoval ty?

Stalo se ti někdy něco podobného?

Jak ses cítil?

Z čeho jsi měl strach nebo radost?

Byl jsi z něčeho smutný nebo nazlobený?

Rozhodl by ses dnes jinak? A proč?

Příklady využití příběhu ve vzdělávacích oborech

Téma: funkce helmy a ochranných prvků, rizika při jízdě na motorce

Varianty využití příběhu ve výuce:

1. Téma z příběhu je možné využít ve všech vzdělávacích oblastech. Záleží jen na pedagogovi, zda tuto možnost využije a do kterého předmětu téma zařadí.
2. Téma je možné použít jako motto pro projekt, který zpracují žáci ve skupinách. Rozdělí se do skupin dle preferovaného předmětu a téma žáci vypracují jako společný výstup, který budou společně prezentovat. Jinak zpracují a jiné informace získají žáci prostřednictvím jazykové komunikace, jiné prostřednictvím matematiky atd.

Jazyk a jazyková komunikace

Český jazyk a literatura

Náměty

Komunikační a slohová výchova

- Vyprávění a psaní příběhů s podobnou zápletkou, využití různých stylů a slohových útvarů
- Dialog – dívka/řidič motocyklu, přímí účastníci/policista, přímí účastníci/záchranka, následné dialogy – zraněná dívka/matka apod.

Jazyková výchova

- Oprava interpunkce v textu, zdůvodnění
- Vyhledávání frazérů
- Větný rozbor textů z dopravního prostředí

Literární výchova

- Úprava textu dle probíraného literárního žánru
- Vyhledávání článků a tiskových zpráv (funkčnost helmy, úrazy na motorce)
- Vyhledávání podstatných informací
- Vyhledávání zpráv o dopravních nehodách v tisku

Cizí jazyk

Receptivní a řečové dovednosti

- Poslech textu z oblasti bezpečnosti silničního provozu – pedagog připraví poslech, kde se objevují potřebné pojmy – pozor, nebezpečí, riziko, rychlost, helma, nehoda,...

Produktivní řečové dovednosti

- Návrh jednoduchého osvětového sloganu upozorňujícího na riziko při jízdě bez helmy
- Vyhledávání osvětových textů na internetu dle probíraného jazyka (informace pro motocyklisty)

Interaktivní řečové dovednosti

- Rozhovor mezi dívkou a chlapcem – zdůvodnění nutnosti používat přilbu, hledání výmluv dívky
- Rozhovor s řidičem a policistou, se zraněným a lékařem apod.
- Rozšiřování aktivní slovní zásoby
- Dokončení příběhu v probíraném jazyce

Další cizí jazyk

Receptivní a řečové dovednosti

- Poslech textu z oblasti bezpečnosti silničního provozu

Produktivní řečové dovednosti

- Vyhledávání osvětových textů na internetu dle probíraného jazyka
- Porovnávání forem zpracování osvětových leafletů z různých regionů (např. srovnání mezi anglickými materiály Think a německými z ADAC) Vyhledávání, návrh a porovnání informačních sloganů (např. www.nhtsa.gov/people/injury/pedbimot/motorcycle/mot-osafety.html; www.sicher-motorrad-fahren.de aj.)

Interaktivní řečové dovednosti

- Zdůvodnění nutnosti používat helmu
- Jednoduchý rozhovor
- Návrh komiksu

Matematika a její aplikace

Číslo a proměnná

- Vyhledávání dat (ve vazbě na IKT):
- počet motocyklistů v regionu,
- počet úrazů a úmrtí motocyklistů v regionu,
- nejčastější příčina nehody,
- počet motocyklistů na nejbližší SŠ nebo SOŠ,
- počet motocyklistů, kteří projedou v daném čase v blízkosti školy apod.

Závislosti, vztahy a práce s daty

- Práce s daty z průzkumů, porovnávání dat, vyhodnocování
- Porovnávání pořizovací ceny helmy, motorky, léčebných výloh – také v případě úrazu s dlouhodobými následky, kompenzačních pomůcek apod.
- Vývoj nejvyšší možné rychlosti – graf vývoje rychlosti, statistika nehodovosti a vztah na nepřiměřenou rychlost

Geometrie v rovině a v prostoru

- Grafické znázornění pohybu motorky (motocyklisty) v zatáčce, vlivu setrvačné (dostředivé) síly při nezvládnutí jízdy v zatáčce (v návaznosti na fyziku)

Nestandardní aplikační úlohy a problémy

- Výpočet vhodné vzdálenosti při objíždění
- Logické odvození příčiny vysoké nehodovosti motocyklistů

Informační a komunikační technologie

Vyhledávání informací a komunikace

- Vyhledávání informací a dat pro předmět Matematické aplikace a Jazyk a jazykové komunikace (Cizí jazyk)
- Práce s mapou – vyznačení rizikových lokalit pro motocyklisty v mapě z regionu
- GPS

Zpracování a využití informací

- Návrh osvětového letáku zaměřeného na bezpečnost při jízdě na motorce
- Grafický návrh bezpečné helmy
- Zpracování dat z průzkumů v Excelu (grafy, tabulky)

Člověk a společnost

Dějepis

Člověk v dějinách

- Získávání informací o historii motocyklistiky (návštěva muzea, výstavy, internetové informace, literární zdroje) – vazba na matematiku a IKT (vývoj nejvyšší možno rychlosti – graf vývoje)
- Hledání informací, kdy byly použity poprvé helmy a jiné ochranné prvky (motocyklový sport a ochranné prvky) – vývoj vzhledu a ochranné funkce helmy

Počátky lidské společnosti; Nejstarší civilizace, kořeny evropské kultury; Křesťanství a středověká Evropa; Objevy a dobývání; Počátky nové doby; Modernizace společnosti; Moderní doba

- První přeprava nákladů a první konstrukce
- Význam dopravy pro člověka v daném historickém období
- Porovnávání přepravy osob dle jednotlivých vrstev společnosti, dle regionu a kultury
- Vývoj legislativy (Chammurapiho zákoník – Ublížení na zdraví § 196 „Jestliže plnoprávný občan vyrazil oko plnoprávnému občanu, vyrazí mu oko“ aj.)
- Desatero božích přikázání – aplikace při chování v dopravě
- Historický oděv a vývoj ochranných prvků
- Vynálezy Leonarda da Vinci
- Vliv vynálezů na celkové dění

Rozdělený a integrující se svět

- Porovnání právních systémů a pravidel silničního provozu
- Technika a mezinárodní soupeření i spolupráce – vliv na bezpečnost a dopravu

Výchova k občanství

Člověk ve společnosti

- Výskyt nebezpečných míst, nejčastější cíle motocyklistů, vyhledávání míst se zákazem vjezdu motocyklistů, místa nečastějších setkání s motocyklisty,

komunita motorkářů a její pravidla – čím mohou být nebezpečná pro bezpečnost motocyklisty

Člověk jako jedinec

- Charakteristika motocyklisty, rozdíly mezi různými typy motocyklistů
- Vliv dopravní nehody a úmrtí motocyklisty na okolí

Stát a hospodářství

- Rizika spojená s používáním nehomologované helmy – nebezpečí kopií
- Obchod s potřebami pro motocyklisty

Stát a právo

- Legislativa spojená s motocyklistickou dopravou; legislativní úprava používání helmy
- Instituce – evidence vozidel, přestupků, řidičská oprávnění – dle věku, typu motorky (proč rozdíl v řidičském oprávnění)
- Důsledky porušování předpisů
- Trestní odpovědnost

Mezinárodní vztahy, globální svět

- Globalizace v dopravě
- Pozitivní inspirace v zahraničí
- Srovnání chování motocyklistů v zahraničí a u nás

Člověk a příroda

Fyzika

-

Látky a tělesa

- Měření délky, šířky, objemu, hmotnosti motocyklu
- Porovnání manipulační plochy motorky s velikostí průjezdu mezi vozidly, pevnými překážkami apod.
- Měření velikosti helmy a srovnání s velikostí hlavy – správná velikost

Pohyb těles

- Analýza jízdy motorky – jaké druhy pohybů vykonává
- Tlak v pneumatikách
- Faktory ovlivňující třecí sílu, brzdnou dráhu, nebezpečí smyku
- Výslednice dvou sil opačných směrů – čelní náraz s protijedoucím vozidlem

	• Newtonovy zákony při pohybu na motorce • Pád a náraz
Mechanické vlastnosti tekutin	• Nebezpečí jízdy na motorce při záplavách
Energie	• Kinetická energie a tepelná energie – rizika spojená s působením na motorce
Zvukové děje	• Omezení slyšitelnosti zvuků dopravy – ruší zvuk motorky, helma, důležité více se soustředit na zrakové vjemy, nutnost zajistit správnou viditelnost dozadu pomocí zpětných zrcátek a správnou viditelnost průzorem helmy
Elektromagnetické a světelné děje	• Význam zpětných zrcátek, správné umístění a nastavení zpětných zrcátek na motorce, ale i v autě, TIR apod. • Mrtvý úhel • Význam retroreflexního a fluorescenčního oblečení při různých světelných podmínkách
Vesmír	• Roční období a různá výška Slunce nad obzorem – nebezpečí oslnění
Chemie	
Pozorování, pokus a bezpečnost práce; Směsi; Částicové složení látek a chemické prvky	• Vlastnosti látek na silnici (olej, nafta, benzín, voda, asfalt, beton apod.), rizika pro možnost vzniku smyku • Vhodné materiály pro výrobu ochranných prvků pro motocyklisty
Přírodopis	
Obecná biologie a genetika, Biologie člověka	• Anatomie těla a vliv nárazu a pádu při jízdě na motorce • Anatomie hlavy – následky pádu (druhy poškození, rozdílné následky dle místa poranění) • Dědičnost a vliv dědičných poruch (např. zrakových) na bezpečnou orientaci na motorce • Typy orgánového poranění neslučitelných se životem
Biologie hub; Biologie rostlin	• Vliv dopravy a zplodin na rostliny • Osazování okolí silnic stromy a keři – „čističky vzduchu“, ale zároveň nepřehledné úseky pro řidiče

	• Omamné látky z rostlin a hub a vliv jejich zneužití na riziko nehody
Biologie živočichů	• Nepředvídatelné reakce zvířat v blízkosti komunikací
Neživá příroda	• Rizika spojená s různou zeminou vyvezenou na silnici při stavebních a polních pracích • Jízda mimo komunikaci
Základy ekologie	• Vliv hluku motocyklů v blízkosti lesa (vliv na zvířata) – jízda mimo komunikaci – ničení porostu, plašení zvěře, nebezpečí nehody na nezpevněných plochách – okraje svahů, propasti
Zeměpis	
Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie	• Práce s různými druhy map nejbližšího okolí školy (automapa, cyklomapa, turistická mapa, ortofotomapa)
Přírodní obraz Země	• Atmosféra, hydrosféra, pedosféra a biosféra – vliv narůstající dopravy a vliv následků dopravních nehod
Regiony světa	• Doprava v daném regionu, legislativa a prevence nehod, rizika dopravního prostředí (rozdíl kultury, dopravního uspořádání i odlišného životního prostředí)
Společenské a hospodářské prostředí	• Rozdílné podmínky pro život a dopad na dopravu • Členění krajin dle preferovaných dopravních prostředků (kolo, motorka, automobil, říční doprava atd.) • Počet automobilů na obyvatele • Četnost používání ochranných prvků
Životní prostředí	• Doprava a ochrana přírodních zdrojů; vztah rychlosti, hluku a dopad na zvířata i člověka
Česká republika	• Statistické údaje o nehodovosti v jednotlivých regionech • Druhy dopravy na území ČR a v regionu • Bezpečnostní kampaně v ČR a porovnání s regionálními akcemi • Srovnání aktivit Libereckého kraje s aktivitami v jiných krajích republiky

Terénní geografická výuka, praxe a aplikace

- Vyhledávání důležitých orientačních bodů
- Zanesení rizikových lokalit do mapy regionu

Umění a kultura

Hudební výchova

Vokální činnosti

- Skládání jednoduchých písní s tematikou bezpečné jízdy na motorce

Instrumentální činnosti

- Zaznamenání notového zápisu zvuku motorky, zaznamenání notového zápisu rychlé, hlučné a pomalé tišší dopravy
- Instrumentální improvizace – vyjádření emocí při různých řešeních příběhu

Hudebně pohybové činnosti

- Vyjádření nálady dívky z příběhu pohybem

Poslechové činnosti

- Poslech nahrávky z dopravy, rozlišování jednotlivých typů vozidel

Výtvarná výchova

Rozvíjení smyslové citlivosti

- Práce s fotografií z rizikové lokality, úprava fotografie na bezpečnější prostor
- Převedení fotografie z dopravního prostředí do různých výtvarných stylů – secese, impresionismus apod.
- Zachycení příběhu různými výtvarnými technikami
- Výtvarné ztvárnění nebezpečí, strachu, úrazu, bolesti, smutku

Uplatňování subjektivity

- Návrh billboardu s dopravně-výchovnou tematikou pro motocyklisty
- Vyjádření emocí z příběhu nebo po zhlédnutí fotografie s křížkem nebo pomníčkem u silnice

Ověřování komunikačních účinků

- Srovnávání návrhů s dopravně-výchovnou tematikou, obhajování svého postoje
- Ověřování působivosti vlastního výtvarného díla na druhé

Člověk a zdraví

Výchova ke zdraví

Vztahy mezi lidmi a formy soužití	Vliv ztráty blízké osoby na rodinné prostředí, na kolektiv a atmosféru ve třídě, na kamarády, následek případné nehody s úmrtím dívky na řidiče motorky
Změny v životě člověka a jejich reflexe	Průzkum – která věková skupina má nej(ne)zodpovědnější přístup k životu a proč
Zdraví způsob života a péče o zdraví	Jízda v časovém stresu a vliv na bezpečnost, jízda pod vlivem alkoholu, drogy, ...
Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence	Motivace dívky, srovnání rizika s pyramidou hodnot, pyramidou potřeb a pyramidou přání
Hodnota a podpora zdraví	- Sestavení osobního žebříčku hodnot, porovnání s Maslowovou pyramidou potřeb, vyhodnocení případného rizika při naplňování potřeb - Postoj řidiče motocyklu – ochrana zdraví spolucestujícího (bez helmy tě nevezu) – volní vlastnosti – v oblasti zdraví si stát na svém nepodlehnout manipulaci, nepodcenit situaci
Osobnostní a sociální rozvoj	- Stanovení osobních cílů a postupných kroků k jejich dosažení - Vyhledávání a pojmenování překážek a rizik, které mohou dosažení cílů omezit nebo překazit
Tělesná výchova	
Činnosti ovlivňující zdraví	Zdravotní cviky jako prevence vadného držení těla a dysbalance svalů (nevhodné sezení na motorce a prevence)
Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností	Procvičování schopnosti koncentrace, prostorové orientace, rychlé reakce, předvídání, rychlé reakce
Činnosti podporující pohybové učení	Rozvíjení neverbální komunikace při sportu a uplatnění při komunikaci mezi motocyklisty a ostatními účastníky provozu (jízda motocyklisty musí být pro okolí čitelná)

Zdravotní tělesná výchova

- Kompenzační cviky pro namáhané svaly při cyklistice a motocyklistice (jaké části těla jsou nejvíce namáhané, jaké kompenzační cviky jsou vhodné)

Člověk a svět práce

Práce s technickým materiálem

- Vlastnosti materiálu používaného na helmy a jejich údržba

Design a konstruování

- Navrhování bezpečné helmy a dalších ochranných prvků (které části musíme chránit a jaká je nejvhodnější ochrana)

Pěstitelské práce, chovatelství

- Léčivé rostliny a jejich vliv na řidiče

Provoz a údržba domácnosti

- Nutná údržba dopravních prostředků, zamezení poruchy při provozu a vzniku nehody

Příprava pokrmů

- Pitný režim a sestavení ne/vhodného jídelníčku pro řidiče

Práce s laboratorní technikou

- Postup a důvody měření emisí, postup a měření hustoty pneumatik

Využívání digitálních technologií

- Využití kamery – princip měření úsekové rychlosti
- Mobilní služby a mezinárodní čísla tísňového volání

Svět práce

- Profese, které mají vazbu na dopravu a motocyklisty – servisní služby, help služby, zdravotníci a další profese IZS, silničáři, výrobci motorek a doplňků, autoškoly atd. – výběr profese, kterou by chtěl žák vykonávat

Dramatická výchova

Základní předpoklad dramatického jednání

- Vyjádření základních emocí zabarvením hlasu (reakce chlapce na nezájem dívky použít helmu)
- Etuda na téma asertivní jednání

Proces dramatické a inscenační tvorby

- Dramatizace příběhu a jeho dokončení; varianty příběhu dle rozdílných charakterových rysů (lehkomyšlný, starostlivý, arogantní, přátelský, ...)

Recepte a reflexe dramatického umění

- Dramatizace v různých dramatických žánrech

Etická výchova

Komunikace

- Vedení dialogu chlapce s dívkou – vhodné a nevhodné argumenty

Důstojnost a identita lidské osoby

- Vztah dívky k chlapci (bezohlednost při nepoužití helmy)

Asertivní chování

- Vhodná argumentace chlapce (jak má postupovat, aby si dívka helmu nasadila)

Reálné a zobrazené vzory

- Průzkum chování ostatních účastníků v dopravním prostředí; chování sportovců při motosportech (požívání všech ochranných prvků, bezohledné předjíždění a následky apod.)
- Jak by se měl chovat ideální motocyklista

Iniciativa a komplexní prosociálnost

- Jak by se měli zachovat účastníci příběhu (chlapec, dívka, ostatní náhodní účastníci příběhu)

Aplikovaná etická výchova

- Posilování citového vztahu k členům rodiny – jak by mi bylo, kdyby někdo z rodiny nepoužíval helmu na motorce

TEMATICKÝ LIST: DILEMA PRO GESTALT PŘÍSTUP

Téma: Rodinná oslava

Příběh

„Jáááá, jsem v pohodě, vážně! Tak nedělej cavyky mladej a nasedej do auta, jedem dóm!“

Povzdechl jsem si a snažil se strejdovi vzít klíčky od auta. Tyhle rodinné oslavy jsou šílené. Panák na uvítanou, panák na rozloučenou a mezitím několik láhví padne za vlast.

„Ale já řídím, co mi ty klíče bereš?!“

„Strejdo, ty nemůžeš řídit!“

„Můžu, chlastám dýl, než co jsi na světě, mladej!“

„Ale strejdo, to přeci.... To nejde! Vybouráme se!“

„Blbost! Já už řídil opilej tolikrát a nikdy jsem nenaboural do něčeho většího, než do pár slepic ve vesnici! Měly uhnout!“

Byl jsem zoufalý. Strejda si mlel pořád svou a já nevěděl, co dělat. Všichni už odjeli a domů mě neměl kdo odvézt. Jenže jet s ním by bylo jako spáchat jistou sebevraždu...

Účastníci příběhu

Očekávaný výstup:

Žák si uvědomuje, že každé rozhodnutí může ovlivnit jeho život i životy dalších lidí.

- Vypiš přímé účastníky příběhu, kteří v něm vystupují.**
Chlapec, strýc.
- Vypiš přímé účastníky, o kterých se v příběhu nepíše, ale jsou pravděpodobně ve stejný okamžik na místě, kde se děj odehrává.**
Možná další účastníci rodinné oslavy (pokud jsou ještě na oslavě a nezůstal chlapec se strýcem v restauraci poslední), personál restaurace, náhodní kolemjdoucí, náhodní řidiči.
- Vypiš nepřímé účastníky příběhu, které může událost ovlivnit (v případě nehody).**
Rodiče, prarodiče, další příbuzní, spolužáci, učitelé, IZS, ...

Dokončení příběhu

Očekávaný výstup:

Žák hledá řešení a uvědomuje si, že každý problém má obvykle více možností řešení.

- Pokračuj v příběhu tak, jak se domníváš, že se bude děj vyvíjet dál a jak skončí.**
- Sepiš s kamarády všechny varianty, jak se může děj vyvíjet a všechny varianty ukončení příběhu.**

Odpovězte si navzájem na otázky:

A) Analýza strategie – podle čeho se chlapec rozhodl

Očekávaný výstup:

Žák si uvědomuje skutečnost, že ve stresové situaci může docházet k rizikovému rozhodnutí.

Otázky k diskuzi:

Podle čeho se chlapec v tvém pokračování rozhodoval?

Co ho vedlo právě k tomuto řešení?

Co mu připadalo nejdůležitější?

Čeho chtěl dosáhnout?

Čemu chtěl předejít?

Čemu se chtěl vyhnout?

B) Analýza rizika – rizikovost chování

Očekávaný výstup:

Žák vnímá rozdíly mezi rizikovým chováním, bezpečným chováním a jednáním ve stresu.

Otázky k diskuzi:

Riskoval chlapec svým rozhodnutím a chováním?

Uvědomoval si rizika?

Jaké nebezpečí chlapci hrozilo?

Jaké riziko hrozilo strýci?

C) Analýza emocí

Očekávaný výstup:

Žák si uvědomuje emoce a chování pod jejich vlivem

Otázky k diskuzi:

Jak se chlapec v příběhu cítil?

Obával se něčeho?

Měl z něčeho radost?

Zlobil se na něco (někoho)?

Byl z něčeho nešťastný?

D) Rizika a emoce ostatních účastníků

Očekávané výstupy:

Žák si uvědomuje následky rozhodnutí a vliv těchto rozhodnutí na okolí; žák rozvíjí schopnost empatie.

Otázky k diskuzi:

Jaké nebezpečí hrozilo ostatním účastníkům příběhu?

Co účastníci příběhu prožívali?

Jak se asi cítili?

Je komunikace s osobou, která je pod vlivem alkoholu jednoduchá?

E) Identifikace

Očekávaný výstup:

Žák si uvědomuje vlastní reakce ve stresu a vlastní rozhodovací schémata, volní vlastnosti.

Otázky k diskuzi:

Jak se domníváš, že by ses ve stejné situaci zachoval ty?

Stalo se ti někdy něco podobného?

Jak ses cítil?

Z čeho jsi měl strach nebo radost?

Byl jsi z něčeho smutný nebo nazlobený?

Rozhodl by ses dnes jinak? A proč?

Příklady využití příběhu ve vzdělávacích oborech

Téma: alkohol, snížená reakční schopnost, vliv reakční doby na délku brzdné dráhy

Varianty využití příběhu ve výuce:

- Téma z příběhu je možné využít ve všech vzdělávacích oblastech. Záleží jen na pedagogovi, zda tuto možnost využije a do kterého předmětu téma zařadí.
- Téma je možné použít jako motto pro projekt, který zpracují žáci ve skupinách. Rozdělí se do skupin dle preferovaného předmětu a téma žáci vypracují jako společný výstup, který budou společně prezentovat. Jinak zpracují a jiné informace získají žáci prostřednictvím jazykové komunikace, jiné prostřednictvím matematiky atd.

Jazyk a jazyková komunikace

Český jazyk a literatura

Náměty

Komunikační a slohová výchova

- V článkách o vlivu alkoholu na organismus odlišuje fakta od hodnocení, pomocí otázek si fakta ověřuje
- Odlišuje podstatná a nepodstatná fakta
- Vyhledávání subjektivního sdělení v příběhu
- Obhajování postoje chlapce
- Rozpozná manipulativní komunikaci, k tématu vede diskuzi
- Vyhledávání legislativních textů vztahujících se k alkoholu v dopravním prostředí
- Úprava legislativních textů do hovorového jazyka

- Zpracování příběhu v různých komunikačních žánrech (vyprávění, novinový článek, zpráva, fejeton,...)

Jazyková výchova

- Vyhledávání homonyma a nahrazování synonymem (panák)
- Nahrazování slov synonymy (nemůžeš)
- Vyhledávání nespisovných výrazů
- Vyhledávání výrazů popisujících charakterové rysy strýce

Literární výchova

- Dokončení příběhu s dramatickou zápletkou v probíraném literárním stylu
- Vyhledávání zpráv o dopravních nehodách v tisku

Cizí jazyk

Náměty

Receptivní a řečové dovednosti

- Při poslechu textu rozpozná základní pojmy, rozumí základním pokynům vztahujícím se k tématu – řidič, alkohol, klíče, jízda pod vlivem alkoholu, zákaz, dechová zkouška, výstup z vozidla, ...

Produktivní řečové dovednosti

- Navrhování sloganu nebo osvětového textu zaměřeného na rizika užití alkoholu při pohybu v dopravním prostředí
- Vyžádá si informace – cesta, lékař, policejní stanice, pomoc
- Sestaví osnovu příběhu a příběh převypráví
- Rozkreslí příběh do několika obrázků a vypráví podle nich (přesah do výtvarné výchovy)
- Vyhledávání osvětových materiálů zaměřených na vliv alkoholu za volantem (v probíraném cizím jazyku)
- Vyhledávání výrazů (reakční doba – reaction time, temps de réaction, Reaktionszeit)

Interaktivní řečové dovednosti

- Vedení rozhovoru, zvolení vhodné argumentace, proč chlapec se strýcem v autě nepojede
- Dialog chlapce se strýcem
- Rozhovor s policií při kontrole, žádost kolemjdoucích, personálu restaurace o pomoc apod.

Další cizí jazyk

Náměty

Receptivní a řečové dovednosti

- Porovnávání osvětových textů v probíraných jazycích a srovnávání s primárním cizím jazykem
- Základní pojmy v různých jazycích

Produktivní řečové dovednosti

- Navrhování textů do komiksů
- Sestavení posloupnosti příběhu – nakreslí obrázky a podle nich převypráví příběh

Interaktivní řečové dovednosti

- Rozhovor s žádostí o pomoc (kolemjduocí, policie)

Matematika a její aplikace

Číslo a proměnná

- Práce s údaji – procenta alkoholu v nápoji (význam označení na etiketě), promile alkoholu v krvi, procenta látek v nápojích (cukr, minerály, denní doporučená dávka apod.)
- Údaje o nehodách pod vlivem alkoholu

Závislosti, vztahy a práce s daty

- Výpočet závislosti reakční doby na délce brzdné dráhy

Geometrie v rovině a v prostoru

- Grafické znázornění závislosti reakční doby na délce brzdné dráhy

Nestandardní aplikační úlohy a problémy

- Ve vazbě na statistický průzkum dopravního zatížení v okolí školy vypočítat riziko střetu vozidla (řízeného řidičem pod vlivem alkoholu)
- Vypočítat vzdálenost, kdy musí řidič pod vlivem alkoholu a se sníženou reakční dobou začít brzdit, aby stihl zastavit vozidlo včas před střetem

Informační a komunikační technologie

Vyhledávání informací a komunikace

- Vyhledávání informací o nehodách zaviněných řidiči pod vlivem alkoholu
- Vyhledávání informací o vlivu alkoholu na člověka
- Porovnávání informací (důvěryhodné a nedůvěryhodné informační zdroje)

Zpracování a využití informací

- Vytvoření tabulky s údaji o reakční době řidiče, brzdné dráze, rychlosti vozidla a vzájemné závislosti
- Navrhování leafletů v používaném grafickém programu
- Navrhování prezentace v PowerPointu – obrázkový

příběh, výsledky průzkumu, informace o následcích apod.

Člověk a společnost

Dějepis

Náměty

Člověk v dějinách; Počátky lidské společnosti; Nejstarší civilizace, kořeny evropské kultury; Křesťanství a středověká Evropa; Objevy a dobývání. Počátky nové doby; Modernizace společnosti; Moderní doba

- První přeprava nákladů a první konstrukce
- Vývoj legislativy, první zákony, první legislativní úpravy pohybu v dopravním prostředí
- Vliv alkoholu na civilizaci (např. vliv alkoholu na domorodce na ostrově Fatu Hiva – Thor Heyerdahl: Fatu Hiva)
- Analýza poznatků vývoje motorizmu a vlivu na civilizaci; zneužití v době války a naopak využití válečných výzkumů v poválečném období

Rozdělení a integrující se svět

- Vliv soupeření v době studené války na dopravu a přepravu
- Vývoj, význam a vliv globalizace v různých oblastech dopravy (legislativa, dopravní prostředky, dopravní uspořádání komunikací, bezpečnostní prvky, návykové látky)

Výchova k občanství

Náměty

Člověk ve společnosti

- Naše škola, naše obec – označení míst, kde se může pohybovat větší počet osob pod vlivem alkoholu a hrozí tam riziko dopravní nehody
- Naše vlast – české dopravní prostředky a jejich bezpečnostní prvky
- Lidská setkání – společenské události a rodinné oslavy (konzumace alkoholu, doprava z oslavy, cesta z diskotéky, z koncertu,...); rozdíly mezi účastníky silničního provozu pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek
- Vztahy mezi lidmi – chování lidí pod vlivem alkoholu k okolí, v dopravních prostředcích
- Zásady lidského soužití – systém pomoci občanům (IZS, help linky)

Člověk jako jedinec

- Porovnávání emocí v různých pokračováních příběhu; sebehodnocení svého postoje

	Hodnocení svých volných vlastností
Stát a hospodářství	- Možnosti zdanění alkoholu a zajištění léčebných výloh u alkoholiků - Ekonomické následky dopravní nehody a úmrtí - Možnosti pojištění – hrazení následků nehody z pojistky při prokázání požití alkoholu
Stát a právo	- Bodový systém – úpravy při požití alkoholu - Navrhování legislativy – překvalifikování přestupku, porušení zákona, trestného činu, ne/úmyslného zabití, vraždy (navrhování úpravy žáky při vědomém řízení pod vlivem alkoholu) – testy na přítomnost alkoholu (dechová zkouška, krevní testy) - Trestní postih při požití alkoholu u cyklistů - Posuzování práva ostatních účastníků silničního provozu na život a zdraví
Mezinárodní vztahy, globální svět	Klasifikace dopravních přestupků pod vlivem alkoholu v zahraničí

Člověk a příroda

Fyzika	Náměty
Látky a tělesa	- Měření veličin – měření reakční doby pomocí stopek, hodin, mobilu - Ve spolupráci s policií nebo autoškolou (cvičný areál nebo trenažér) měření brzdné dráhy při různé rychlosti vozidel, reakční doby řidičů pod vlivem alkoholu (řidič figurant)
Pohyb těles	- Analýza jízdy auta (druhy pohybu); vyhodnocení působení dvou sil stejných a opačných při autonehodě - Působení sil v zatáčce
Chemie	Náměty
Pozorování, pokus a bezpečnost práce	Pravidla bezpečnosti práce – zákaz práce pod vlivem alkoholu
Organické sloučeniny	Hydroxyderiváty – vlastnosti a negativní i pozitivní využití v automobilizmu (etylenglykol – nemrznoucí

směs)

Chemie a společnost

- Využití chemie při testování alkoholu v dechu a krvi

Přírodopis

Náměty

Obecná biologie a genetika; Biologie člověka

- Vliv alkoholu na člověka (vyhledávání informací, na které orgány a jak alkohol působí, jak orgány reagují a jaké funkce jsou omezeny)
- Vliv alkoholu a návykových látek na dítě v prenatálním období

Biologie hub; Biologie rostlin

- Rostliny jako potřebné suroviny při výrobě alkoholu
- Vliv působení alkoholu na rostliny (pokus)
- Omamné látky z rostlin a hub a vliv zneužití na riziko nehody

Biologie živočichů

- Rozhovor s veterinářem, proč domácí zvířata nesmí alkohol

Zeměpis

Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie; Česká republika; Životní prostředí; Terénní geografická výuka, praxe a aplikace

- Zanesení rizikových míst do mapy obce, kde se vyskytuje větší riziko střetu s osobou pod vlivem alkoholu (zařízení a akce, kde se podává alkohol a je tam větší riziko vzniku nehody)
- Přeprava alkoholu – zanesení tras do mapy s vyhodnocením zatížení a dopadu na životní prostředí

Regiony světa; Společenské a hospodářské prostředí

- Vyhledávání informací, jak se s alkoholismem v dopravním prostředí vyrovnávají v jiných regionech, v jakých kulturách je alkohol částečně nebo zcela omezen
- Vyhledávání významu slova prohibice a regionů, kde byla prohibice zavedena a z jakých důvodů

Umění a kultura

Hudební výchova

Náměty

Vokální činnosti

- Melodizace textu, rozdíl v melodice a rytmu (vliv emocí) u člověka pod vlivem alkoholu a člověka, který má starost

Instrumentální činnosti	Hudební doprovod příběhu a variant pokračování příběhu
Hudebně pohybové činnosti	Pohybové vyjádření emocí při poslechu hudebního doprovodu příběhu
Výtvarná výchova	Náměty
Rozvíjení smyslové citlivosti	Rozmístění objektů a osob z příběhu (i osob v příběhu nezmíněných) do plochy, vyjádření vzájemných vztahů, pohybu, naléhavosti, ne/účasti přihlížejících
Uplatňování subjektivity	Návrh vizuálu s dopravně-výchovnou tematikou (upozornění na nebezpečí jízdy pod vlivem alkoholu)
Ověřování komunikačních účinků	- Navrhování dopravní značky upozorňující na zvýšený výskyt osob pod vlivem alkoholu - Navrhování antireklamy - Abstraktní tvorba – alkohol, drogy - Leporelo s příběhem

Člověk a zdraví

Výchova ke zdraví	Náměty
Vztahy mezi lidmi a formy soužití	- Analýza vztahů (pokud se dostanu do podobného problému, komu mohu zavolat, který kamarád mi pomůže problém vyřešit), důvěra mezi příbuznými a vzájemný respekt - Co dělat, když dospělý příbuzný porušuje zákon, chová se rizikově, ohrožuje ostatní)
Změny v životě člověka a jejich reflexe	- Průzkum mezi spolužáky, proč někteří lidé v období puberty užívají alkohol a cigarety - Vyhledávání informací o tématu – jak škodí alkohol v prenatálním období - Pravidelné pití alkoholu – nuda, špatná životospráva, životních rezignace, nedostatek zájmů apod.
Zdraví způsob života a péče o zdraví	Co znamená pojem „pitný režim“ – význam pitného režimu pro zdraví (nedostatek tekutin zvyšuje únavu řidiče)

Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence	Proč je alkohol zařazen mezi autodestruktivní látky a závislosti
Hodnota a podpora zdraví	Sestavení pyramidy výživy a proti tomu seznam škodlivých látek pro člověka
Osobnostní a sociální rozvoj	Cvičení asertivního jednání a sebedopory (komunikace se strýcem)

Tělesná výchova

Náměty

Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností

- Procvičování ovládání emocí v zátěžové situaci
- Nacvičování chování při napadení a ohrožení
- Rozvíjení reakční schopnosti
- Rozvíjení sebedůvěry

Člověk a svět práce

Práce s technickým materiálem; Příprava pokrmů

- Riziko úrazu při vaření a při manipulaci s náradím pod vlivem alkoholu

Design a konstruování

- Využití designu v marketingu při prodeji alkoholu

Pěstitelské práce, chovatelství

- Sestavení seznamu vhodných a nevhodných látek při péči o rostliny a zvířata

Provoz a údržba domácnosti

- Vyhodnocení finanční zátěže domácnosti při používání návykových látek

Práce s laboratorní technikou; Využívání digitálních technologií

- Alkotestery – jejich princip, význam a užití v praxi

Svět práce

- Profese spojené s dopravní nehodou způsobenou pod vlivem alkoholu (žáci mohou zahrnout profese od sklizně surovin pro výrobu alkoholu, přes IZS, silničáře, kteří musí opravit poškozená svodidla, dále přes média až po provozovatele pohřebních ústavů)

Dramatická výchova

Základní předpoklad dramatického jednání

- Změna významu věty při kladení důrazu na jiné slovo ve větě „Jáááá jsem v pohodě, vážně!“ (JÁ jsem v pohodě – význam: já a nikdo jiný; Já JSEM v pohodě – význam: jsem, ani chvíli nepochybuji; já jsem

V POHODĚ – význam: sice to vypadá jinak, ale jsem ok),
obdoba „Ale já řídím“ (rozdíl významu při důrazu na JÁ
a při důrazu na ŘÍDÍM)

- Vyjadřování postoje účastníků (i přihlízejících) příběhu verbálními a neverbálními prostředky
- Dialogy – žák si uvědomí obtížnost komunikace s osobou pod vlivem návykové látky

Proces dramatické a inscenační tvorby

- Zpracování vlastních zážitků ze setkání s člověkem pod vlivem alkoholu v dopravním prostředí
- Zpracování příběhu v různých žánrech

Recepce a reflexe dramatického umění

- Rozehrání příběhu dle základních stavebních prvků dramatu
- Charakteristika postav (doplnění přihlízejících postav s různými charakterovými rysy)
- Popis dějové linky (dokončení) příběhu

Etická výchova

Komunikace

- Vyjádření podpory chlapci verbálními i neverbálními prvky
- Komunikace citů – jaké emoce prožívá chlapec, jaké by asi prožívala jeho maminka, kdyby věděla, do jaké se chlapec dostal situace, jaké emoce by prožívali jeho kamarádi a kamarádky
- Jak komunikuje osoba pod vlivem alkoholu – jak s takovou osobou komunikovat

Důstojnost a identita lidské osoby

- Úcta k lidské osobě – témata k rozhovoru i k dramatickému zpracování: Jaký má strýc vztah k chlapci? Váží si jeho života? Jaký má strýc vztah k ostatním účastníkům silničního provozu a jaký k sobě?

Asertivní chování

- Využití asertivní techniky při komunikaci se strýcem
- Témata pro diskuzi: Lze v příběhu přijmout kompromis? Dodržuje strýc pravidla fair play?
- Nebezpečí sportu s podnapilou osobou – jak s ní komunikovat

Reálné a zobrazené vzory

- Pozitivní vzory z okolí žáků (přátelé, rodiče, učitelé)
- Vliv médií a reklamy na užívání alkoholu; osobní vzor

pro vlastní dítě a okolí (jaký budu, až budu rodič, kolega, přítel/kyně)

Iniciativa a komplexní prosociálnost

- Profese a organizace pomáhajícím lidem závislým na návykových látkách

Aplikovaná etická výchova

- Smysl života a dodržování mravních zásad (kdo v příběhu porušil a kdo se dle mravních zásad choval)
- Rodina a poznání vlastní rodiny (o koho mám v rodině největší strach, kdo se bojí o mě, jaké prožívá pocity)
- Etika firem propagujících návykové látky

TEMATICKÝ LIST: DILEMA PRO GESTALT PŘÍSTUP

Téma: Joint

Příběh

Seděli jsme po kině se všema na lavičkách. Teda na jedný, já, Roman, David, Nikča a Simona. Roman vytáhl jakýsi sáček a David se začal smát.

„Sí pako, tys toho ještě nenechal? Hej huustě, zahulíme si!“

„Jasně, vole! Ten nejlepší matroš pod sluncem!“ Holky sebou začaly cukat a já to jen sledovala.

„Holky neblbněte, vždyť o nic nejde, jsme přeci úplně normální! Žádný debilní negativní účinky to nemá, ne? Jsem úplně v pohodě, ne? Tak přeci jdem hulit, ne? Nejdou náhodou poldové?“ Roman pěchoval trávu a pokukoval, zda neuvidí někde uniformu. Faktem je, že co začal hulit, změnil se. Byl roztěkaný, podrážděný a náladový. Jeho slovník se omezil na: hulit, joint, zapálit, poldové, vole a nářez. Všechno byl pro něj nářez, dokonce, i když jelo pohřebácký auto. Z úvah mě vytrhla až Nikča.

„Dáš si taky?“ držela v ruce jointa směrem ke mně.

„Jasněěěě, přeci nebude kazit partu, neee?!“

Účastníci příběhu

Očekávaný výstup:

Žák si uvědomuje, že každé rozhodnutí může ovlivnit jeho život i životy dalších lidí.

1. Vypiš přímé účastníky příběhu, kteří v něm vystupují.

Dívka, Roman, David, Nikola, Simona.

2. Vypiš přímé účastníky, o kterých se v příběhu nepíše, ale jsou pravděpodobně ve stejný okamžik na místě, kde se děj odehrává.

Náhodní kolemjdoucí v parku, děti hrající si v parku.

3. Vypiš nepřímé účastníky příběhu, které může událost ovlivnit, pokud by někdo způsobil pod vlivem návykové látky dopravní nehodu.

Rodiče, prarodiče, další příbuzní, kamarádi a spolužáci, učitelé, kolegové v práci rodičů, IZS, další účastníci dopravní nehody a jejich známí a příbuzní.

Dokončení příběhu

Očekávaný výstup:

Žák hledá řešení a uvědomuje si, že každá situace má obvykle více možností řešení.

4. Pokračuj v příběhu tak, jak se domníváš, že se bude děj vyvíjet dál.

5. Sepiš s kamarády všechny varianty, jak se může děj vyvíjet a jak může skončit.

Odpovězte si navzájem na otázky:

A) Analýza strategie – podle čeho se dívka rozhodla

Očekávaný výstup:

Žák si uvědomuje skutečnost, že mohou nastat situace, kdy preferuje rizikové rozhodnutí.

Žák si uvědomuje souvislosti mezi rizikovým chováním a vlastní hierarchií potřeb.

Žák si uvědomuje motivační faktory, které ovlivňují jeho rozhodování.

žák si uvědomuje nebezpečí manipulativního jednání

Otázky k diskuzi:

Podle čeho se dívka v tvém pokračování rozhodovala?

Co ji vedlo právě k tomuto řešení?

Co jí připadalo nejdůležitější?

Čeho chtěla dosáhnout?

Čemu chtěla předejít?

Čemu se chtěla vyhnout?

Co ji vedlo k tomu, že ne/podlehla manipulaci?

B) Analýza rizika – rizikovost chování

Očekávaný výstup:

Žák vnímá rozdíly mezi rizikovým chováním, bezpečným chováním a jednáním pod nátlakem, nebezpečí manipulace.

Otázky k diskuzi:

Riskovala dívka svým rozhodnutím a chováním?

Uvědomovala si rizika?

Jaké nebezpečí dívky hrozilo?

Byla dívka ve svém jednání zásadová?

C) Analýza emocí

Očekávaný výstup:

Žák si uvědomuje emoce a chování pod vlivem těchto emocí.

Otázky k diskuzi:

Jak se dívka v příběhu cítila?

Obávala se něčeho?

Měla z něčeho radost?

Zlobila se na něco (někoho)?

Byla z něčeho nešťastná?

D) Rizika a emoce ostatních účastníků

Očekávané výstupy:

Žák si uvědomuje následky rozhodnutí a vliv těchto rozhodnutí na okolí.

Žák rozvíjí schopnost empatie.

Otázky k diskuzi:

Jaké nebezpečí hrozilo ostatním účastníkům příběhu?
Co účastníci příběhu prožívali?
Jak se asi cítili?
Co by prožívali rodiče dívky, kdyby věděli, do jaké se dostala situace?

E) Identifikace

Očekávaný výstup:

Žák si uvědomuje vlastní reakce ve stresu, pod nátlakem nebo manipulací a vlastní rozhodovací schémata – vlastní zásadovost/ovlivnitelnost.

Otázky k diskuzi:

Jak se domníváš, že by ses ve stejné situaci zachoval ty?
Stalo se ti někdy něco podobného?
Jak ses cítil?
Z čeho jsi měl strach nebo radost?
Byl jsi z něčeho smutný nebo nazlobený?
Rozhodl by ses dnes jinak? A proč?
Dá ostatním hodně práce tě přemluvit?
Jsi ve svých názorech zásadový?
Jak se cítíš, když někdo jedná vůči tobě manipulativně?
Jak se cítíš, když manipulaci podleheš?
Jak se cítíš, když manipulaci odoláš?

Příklady využití příběhu ve vzdělávacích oborech

Téma: drogy a návykové látky, vliv návykových látek na reakční schopnost, koordinaci pohybu, riziko vzniku nehody

Varianty využití příběhu ve výuce:

1. Téma z příběhu je možné využít ve všech vzdělávacích oblastech. Záleží jen na pedagogovi, zda tuto možnost využije a do kterého předmětu téma zařadí.
2. Téma je možné použít jako motto pro projekt, který zpracují žáci ve skupinách. Rozdělí se do skupin dle preferovaného předmětu a téma žáci vypracují jako společný výstup, který budou společně prezentovat. Jinak zpracují a jiné informace získají žáci prostřednictvím jazykové komunikace, jiné prostřednictvím matematiky atd.

Jazyk a jazyková komunikace

Český jazyk a literatura

Náměty

Komunikační a slohová výchova

- Práce s textem – změna barvy hlasu při četbě příběhu a variantách jeho dokončení (naléhavost, lhostejnost, nezájem, ...)
- Úprava textu – změna situace (kdy člověk jedná pod

nátlakem skupiny)

- Navrhování osvětových materiálů na téma drogy v dopravě
- Přesvědčovací komunikační techniky – žák rozpozná manipulativní jednání, umí odmítnout
- Na příběhu si žáci nacvičí různé komunikační techniky (manipulace, přesvědčování, odmítnutí, prosazení se, nesouhlas)
- Slohové zpracování příběhu v různých stylech – vyprávění, novinový článek, úvaha, fejeton,...

Jazyková výchova

- Úprava pravopisu
- Sestavování slovních řetězců k vybraným slovům (např. parta – vyhledávání synonym, přívlastků)
- Žák napíše několik vět popisujících příběh a provede větný rozbor
- Úprava textu do spisovného jazyka

Literární výchova

- Dokončení příběhu
- Poznávání různých literárních stylů typických pro probíraného autora - úprava textu do různých literárních forem dle probíraného spisovatele nebo básníka
- Vyhledávání a čtení článků o negativních účincích návykových látek

Cizí jazyk

Náměty

Receptivní a řečové dovednosti

- Porozumění základním pojmům z oblasti rizikového chování v daném jazyce

Produktivní řečové dovednosti

- Vyhledávání osvětových brožur a informací o účincích návykových látek v dopravním prostředí na internetu (v probíraném jazyce) Navrhování letáků zaměřených na prevenci užívání drog, na riziko vzniku nehody pod vlivem návykové látky, na zpomalené reakce a ztíženou koordinaci apod.
- Popis příběhu dle sestavené sonovy
- Popisování emocí – jak se cítím, když se setkám se závislou osobou

Interaktivní řečové dovednosti

- Rozhovor s tématem popisujícím charakterové rysy a vnější projevy osoby závislé na návykové látce

- Sehraný rozhovor hlavních aktérů přesvědčování, manipulace, odmítnutí
- Umí požádat o pomoc, popsat stručně situaci (např. policistovi, lékaři)

Další cizí jazyk

Náměty

Receptivní a řečové dovednosti

- Vyhledávání krátkých sloganů z osvětových letáků

Produktivní řečové dovednosti

- Sepisování základních informací o účincích drog a rizicích v dopravním prostředí
- Vyprávění o zážitcích ze setkání s drogově závislou osobou (skupiny lidí žebrajících peníze na drogy)

Interaktivní řečové dovednosti

- Vysvětlování významu krátkých osvětových sloganů
- Hra s větou – rozvíjení sloganu do jednoduchého příběhu

Matematika a její aplikace

Číslo a proměnná

- Anonymní průzkum v jiné třídě (škole, sportovním oddíle apod.) zaměřený na zkušenosti s užíváním návykových látek – využití dat k příkladům na výpočet poměru, zlomků a procent

Závislosti, vztahy a práce s daty

- Výpočet vzdálenosti, kterou vozidlo urazí od místa vnějšího podnětu (např. vběhnutí dítěte) do zastavení vozidla (je potřeba brát v úvahu reakční dobu řidiče ovlivněnou psychickým a fyzickým stavem)
- Zhotovení diagramů, grafů a tabulek s daty z průzkumu

Geometrie v rovině a v prostoru

- Grafické znázornění brzdné dráhy

Nestandardní aplikační úlohy a problémy

- Výpočet nákladů na pořizování návykové látky – narůstající náklady s růstem četnosti užívání
- Výpočet pravděpodobného nárůstu drogově závislých – porovnávání dat z dřívějších roků, současného stavu a pravděpodobného nárůstu

Informační a komunikační technologie

Vyhledávání informací a komunikace

- Vyhledávání statistických údajů o drogách z oblasti kriminality, zdravotnictví, prevence apod.
- Vyhledávání webových stránek, které jsou zaměřené na

prevenci drogové závislosti (např. www.adiktologie.cz,
www.drogy-info.cz, www.odrogach.cz,
www.drogoaparadna.cz, www.dokurte.cz,
www.abraka.cz)

Zpracování a využití informací

- Zpracování příběhu pomocí obrázků v PowerPointové prezentaci (např. fotografií z dramatizace příběhu)
- Zpracování informací z průzkumů a z veřejně dostupných údajů – PowerPointová prezentace, osvětový vizuál, školní webové stránky

Člověk a společnost

Dějepis

Náměty

Člověk v dějinách; Počátky lidské společnosti; Nejstarší civilizace, kořeny evropské kultury; Křesťanství a středověká Evropa; Objevy a dobývání; Počátky nové doby; Modernizace společnosti; Moderní doba

- Výstava v Muzeu Policie ČR – vyhledávání informací o drogách, o dopravních nehodách, o ochraně obyvatelstva, o historii policie
- Využívání drog v historii – léčebné účinky (např. léčení očních zánětů – Indie), analgetikum (Egypt), obřadní kadidlo (Asyřané, Egypťané), utěšňování spár ve zdech (Skytové) apod.
- Historie zneužití drog k finančnímu zisku

Rozdělený a integrující se svět

- Zneužití drog ve válečných konfliktech
- Období studené války a po pádu železné opony
- Stav v zemích východního bloku
- Vývoj legislativy v oblasti drog po roce 1989
- Využívání historických zkušeností

Výchova k občanství

Náměty

Člověk ve společnosti

- *Naše škola; Naše obec, region, kraj; Naše vlast* – vytvoření seznamu protidrogových center, help linek, lékařských zařízení, policejních stanic, nevládních organizací a nadací, které se zabývají prevencí užívání návykových látek
- Řád školy a pravidla ve škole, která se vztahují k zákazu užívání návykových látek
- *Kulturní život* – muzea a výstavy zaměřené na prevenci
- Významné osobnosti kultury a sportu, které pracují v oblasti propagace zdravého životního stylu, prevence

násilí a prevence užívání návykových látek

- *Lidská setkání* – rozdíly mezi lidmi a sociálními skupinami (aktivity skupin, zaměření, rozdíly v činnostech skupin drogově závislých a ostatních sociálních skupin)
- *Vztahy mezi lidmi* – přístup společnosti k drogově závislým lidem
- *Zásady lidského soužití* – spolupráce různých organizací v boji proti drogové závislosti a jejím následkům

Člověk jako jedinec

- Charakteristika člověka drogově závislého
- Charakteristika člověka závislého na jiných látkách (alkohol, nikotin)
- Hodnocení různých emocí vyvolaných radostí a uspokojením z dobrého výsledku, z drogy, z pohybu, ze zajímavého zážitku, z pozitivního hodnocení apod. – porovnání hodnoty a trvalosti zážitku (ve vazbě na přírodopis a seznámení se s principem vzniku dopaminu, serotoninu a dalších látek v těle)
- Stanovení životních cílů, přání, plánu rozvoje, postupných kroků pro dosažení – sestavení a sepsání překážek, které mohou dosažení cílů překazit (co nás oslabuje, čemu ne/můžeme předejít, co ne/můžeme ovlivnit)
- Příčina zneužití drog

Stát a hospodářství

- Důsledky zvyšování počtu drogově závislých na hospodářství – nezaměstnatelnost drogově závislých, zvýšená kriminalita, zvýšená nehodovost, zvýšené náklady na prevenci, na zdravotnictví při léčbě závislých

Stát a právo

- Legislativa zahrnující postih užívání návykových látek – zneužívání návykových látek mladistvými – orgány OSPOD, držení omamné látky, distribuce
- Pracovní a školní řády
- BOZP

Mezinárodní vztahy, globální svět

- Shengenská dohoda – pozitivní a negativní dopad v oblasti cestovního ruchu, ne/legálního obchodu
- Legislativní úpravy v zahraničí
- Prevence v zahraničí – podpora státu, mezinárodní úmluvy

Člověk a příroda

Fyzika

Náměty

Látky a tělesa; Pohyb těles

- Působení dvou sil při střetu auta s chodcem (důvodem střetu zpomalené reakce a špatná koordinace osob po požití návykové látky)

Chemie

Náměty

Pozorování, pokus a bezpečnost práce; Směsi; Částicové složení látek a chemické prvky

- Bezpečnost práce – riziko úrazu při práci pod vlivem návykové látky
- Využití chemie při testování návykových látek ve slinách

Přírodopis

Náměty

Obecná biologie a genetika, Biologie člověka

- Vliv konopí (látky THC) na hippocampus – krátkodobá paměť
- Vliv látky THC na hypothalamus – zvýšený pocit hladu
- Vliv látky THC na mozeček – pohybová koordinace a rovnováha
- Vliv návykových látek v prenatálním období
- Vliv návykových látek na jednotlivé orgány a jejich funkci

Biologie rostlin

- Konopí – jako užitková rostlina
- Halucinogenní látky v rostlinách a houbách – nebezpečí při zneužití při pohybu v dopravním prostředí

Biologie živočichů

- Vyhledávání informací (zvěrolékaři, pracovníci farmaceutických laboratoří a vědeckých ústavů) o vlivu návykových látek na organismus zvířat

Zeměpis

Náměty

Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie; Terénní geografická výuka, praxe a aplikace

- Zanesení help center a organizací zabývajících se prevencí drogových závislostí do mapy regionu
- Návrh vlastní topografické značky pro označení help center apod.

Regiony světa

- Posuzování vlivu socioekonomických poměrů v daném regionu na vztah společnosti k drogám, používání drog a rizika vzniku nehody při pobytu v daném regionu
- Vyhledávání modelových řešení drogové problematiky a navrhování ideálního plánu primární prevence

Společenské a hospodářské prostředí

- Vyhledávání podobností a odlišností přístupu k řešení problematiky závislosti na návykových látkách a vzrůstající nehodovosti

Česká republika

- Posuzování regionů – procento nehodovosti, nezaměstnanosti, zvýšené kriminální činnosti, počet help center apod.

Umění a kultura

Hudební výchova

Náměty

Vokální činnosti

- Vyjádření charakteru postavy – melodizace a rytmizace věty „Byl roztěkaný, podrážděný a náladový.“

Instrumentální činnosti

- Vyjádření emocí hlavní postavy povídky hudebním doprovodem – „Dáš si taky?“ držela v ruce jointa směrem ke mně. „Jasně, přeci nebude kazit partu, neee?!“

Hudebně pohybové činnosti

- Pohybové vyjádření konfliktní situace – vnitřní konflikt při rozhodování, jak reagovat na nátlak party

Výtvarná výchova

Náměty

Rozvíjení smyslové citlivosti

- Vyjádření vztahů v partě – umístění v ploše

Uplatňování subjektivity

- Vyjádření emocí a nálady v partě – atmosféra situace, emoce některých aktérů příběhu
- Zpracování tématu výtvarným stylem s charakteristickými rysy (různé výtvarné styly, různí výtvarníci – Švejdová, Born, Aleš, Kubka apod.)

Ověřování komunikačních účinků

- Navrhování dopravní značky (piktogramu) zakazující užívání návykových látek, upozorňující na zvýšené nebezpečí nehody v závislosti na zvýšený pohyb osob pod vlivem návykové látky
- Návrh tabulky (piktogramu) s označením třídy – třída, kde nikdo neužívá návykové látky; třída podporující

zdravý životní styl apod.

- Abstrakce – droga, únik od reality, rizika a jiné následky, emoce ze setkání s osobou drogově závislou apod.

Člověk a zdraví

Výchova ke zdraví

Náměty

Vztahy mezi lidmi a formy soužití

- Vliv návykových látek na vnímání okolí (jak ovlivňují drogy pohled závislého člověka na projevy ostatních osob)
- Narušení vztahu členů rodiny (narušení psychické rovnováhy, stresové prostředí, nepředvídatelné reakce, ...)
- Vliv stresu na zdraví ostatních členů rodiny

Změny v životě člověka a jejich reflexe

- Změny charakterových rysů závislého člověka
- Vliv vývojových změn na postoj a přístup k návykovým látkám

Zdraví způsob života a péče o zdraví

- Význam zdravého způsobu života na uplatnění v životě (vliv návykových látek na zdraví)

Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence

- Vliv návykových látek na bezpečný pohyb v dopravním prostředí a na riziko vzniku nehody, úrazu a úmrtí
- Pravidla bezpečného chování – vhodná komunikace, odmítnutí drogy, uvědomění si priorit

Hodnota a podpora zdraví

- Navrhování letáků se dvěma složkami – jedna zaměřená na podporu zdraví, druhá na zdroje a aktivity škodící zdraví

Osobnostní a sociální rozvoj

- Cvičení na posilování sebeuvědomění a sebepodpory

Tělesná výchova

Náměty

Činnosti ovlivňující zdraví

- Posuzování vlivu drog na sportovní činnosti a na sportovce

Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností

- V úpolových a kolektivních sportech procvičování ovládání emocí, sebevědomí, vůle

Činnosti podporující pohybové učení

- Historie a současnost sportu – vyloučení sportovců z účasti na mezinárodních akcích při požití

nedovolených podpůrných látek i při požití návykových látek mimo sportovní akci

- *Zásady jednání a chování v různém prostředí a při různých činnostech* – sestavení pravidel třídy, zahrnutí zákazu užití návykových látek

Člověk a svět práce

Práce s technickým materiálem; Provoz a údržba domácnosti; Příprava pokrmů; Práce s laboratorní technikou

- Zákaz práce pod vlivem návykových látek – riziko úrazu, usmrcení, riziko hmotné škody
- Jak by vypadal výsledek práce, kdyby byly návykové látky povolené

Design a konstruování

- Návrh zařízení blokujících nastartování auta pokud je řidič pod vlivem návykové látky

Pěstitelské práce, chovatelství

- Pozitivní využití rostlin v hospodářství – konopí, mák

Provoz a údržba domácnosti

- Ekonomické vyhodnocení závislosti na návykových látkách – drogy, cigarety, alkohol

Práce s laboratorní technikou; Využívání digitálních technologií

- Diskuze s policistou – testery na testování přítomnosti drog

Svět práce

- Profese zaměřené na práci s drogově závislými a preventivní činnost
- Uplatnění drogově závislého na trhu práce

Dramatická výchova

Základní předpoklad dramatického jednání

- „Jasněže, přeci nebude kazit partu, neee?!“ – práce s hlasem – vyjádření nátlakového jednání nebo obavy a nejistoty
- Vyjadřování postoje hlavního aktéra příběhu – submisivní, odporující, dominantní, nejistý, nerozhodný
- Hra v roli – vyjádření charakterových rysů postavy
- Etudy s komunikací v náročné situaci pod tlakem party

Proces dramatické a inscenační tvorby

- Etudy – jak se může příběh vyvíjet v parku, jak na cestě domů a rozehrání situace doma po návratu
- Rozehrání vztahu hlavní postavy s jednotlivými aktéry příběhu

Recepce a reflexe dramatického umění

- Využití multimédií a vytvoření výchovné scénky (video, audio)

Etická výchova

Komunikace

- Chyby v komunikaci při odmítání nátlaku party
- Navrhování vhodného dialogu
- Pravděpodobná argumentace rodičů, pedagogů, zdravotníků

Důstojnost a identita lidské osoby

- Hodnocení lidských práv a práva na ochranu vlastního zdraví – argumentace proč mám právo drogu odmítnout

Asertivní chování

- Vyhledávání manipulativního jednání v textu – návrh asertivní komunikace
- Pravidla fair play – drogy v dopravě (ohrožení života ostatních účastníků silničního provozu není v souladu s pravidly fair play)
- Drogy ve sportu – porušení pravidel fair play

Reálné a zobrazené vzory

- Tragická, předčasná úmrtí umělců po požití drogy
- Pozitivní vzory – lidé pracující v help centrech, nevládních organizacích, ve zdravotnictví apod. (charakterové rysy lidí pomáhajících osobám závislým na návykových látkách)
- Vliv médií a reklamy na zvyšování počtu lidí závislých na návykových látkách – reklamy na léky, alkohol, cigarety a alkohol ve filmech a seriálech

Iniciativa a komplexní prosociálnost

- Typy pomoci, profese a dobrovolnická činnost
- Vztah k sociálně nepřízpůsobivým a k drogově závislým lidem

Aplikovaná etická výchova

- Osobní odpovědnost – co mohu udělat pro sebe, jak se bránit užívání návykových látek, jaké jsou mé životní hodnoty a cíle, co chci dát svým dětem a partnerovi
- Rodina – zamyšlení nad tématy: jak by se rodina postavila k problému drogové závislosti, jakou chci mít rodinu já, s jakým chci žít partnerem

TEMATICKÝ LIST: DOPRAVNÍ SITUACE

Téma: Situace u dopravní nehody

Příběh

Příběh byl napsán na základě skutečných událostí

„Tomáši nejezdi tak rychle, je to mokrá a můžem dostat smyk,“ zamručela jsem trochu nervózně a přidržovala se okýnka. Nesnášela jsem, když jezdil tak rychle a navíc tady, kde je to samá zatáčka a kopeček. Aby toho nebylo málo, před chvílí byla pořádná bouřka. Čekali jsme, až skončí, chtěli jsme si vyrazit do kina do vedlejšího města, ale film začíná už za chvíli.

„Když pojedu pomalu, tak to nestihnem,“ opáčil mi s pohledem přilepeným na vozovce a já jen cítila další zalechtání žaludku po dopadu na silnici.

„Nemusíme to stihnout, můžem si na ten film přece zajít zítra. Tak, Tomáši, neblbni...“

Mezitím z města jela maminka se dvěma dětmi. Matka byla už zoufalá, chtěla z toho zatraceného města vypadnout co nejrychleji, pryč od všech problémů, od alkoholického otce, pryč od všeho. Pryč ze zatáčky, která neměla konce...

„Klárko, nech si ten pás,“ napomenula dcerku, která seděla vzadu a chtěla se ohnout pro plyšového medvěda, jenž jí spadl na zem auta. Ohlédla se na dceru do zrcátka a v tom...

„Tomáši, pozor!!!“ To už ale bylo příliš pozdě. Pozdě na skřípání brzd, na zděšené výkřiky. Auto s mladým párem se překulilo na záda jako hravé lvíče. Malé Klárce se po nárazu otevřely dveře a vypadlo z nich její zakrvácené tělo, třímajíc ušpiněného medvěda. Její bratr i s mamkou zůstali na předních sedadlech v bezvědomí...

Účastníci příběhu

Očekávaný výstup:

Žák si uvědomuje, že každé rozhodnutí může ovlivnit životy i dalších lidí.

- Vypiš přímé účastníky příběhu, kteří v něm vystupují.**
Tomáš a jeho dívka, maminka, Klárka a její bratr.
- Vypiš přímé účastníky, o kterých se v příběhu nepíše, ale jsou pravděpodobně ve stejný okamžik na místě, kde se děj odehrává.**
Další účastníci silničního provozu, kteří se ve stejný okamžik pohybují na místě nehody, a další účastníci, kteří se k místu přibližují.
- Vypiš nepřímé účastníky příběhu, které může událost ovlivnit.**
Rodiče, prarodiče, další příbuzní, kolegové v práci, spolužáci, hasiči, policisté, lékaři, ...

Dokončení příběhu

Očekávaný výstup:

Žák si uvědomuje, že každý problém má obvykle více řešení.

4. Pokračuj v příběhu tak, jak se domníváš, že by se měli zachovat účastníci dopravní nehody.

Stav po nehodě.

Mladý pár zůstal při vědomí, otřesen situací.

Postup doporučený pracovníkem IZS:

- a) Musí se zorientovat a dostat se ven z vozidla.
- b) Obléci si výstražnou vestu.
- c) Pokud hrozí další pohyb vozidla, musí zajistit toto vozidlo před samovolným pohybem.
- d) Navzájem si pomohou vyprostit se z vozidla a běží zjistit vzniklou situaci.
- e) Musí označit místo události.
- f) Musí zjistit počet raněných a jejich stav.
- g) Musí oznámit událost na tísňovou linku IZS.
- h) Neukončovat hovor, hovor ukončí pracovník tísňové linky.
- i) Poskytnout zraněným první pomoc.

5. Napiš postup, jak by se měli zachovat svědci dopravní nehody a lidé, kteří k nehodě přijdou později.

Postup doporučený pracovníkem IZS:

- a) Dbát na vlastní bezpečí.
- b) Obléci si výstražnou vestu.
- c) Podívat se, co se stalo.
- d) Zjistit situaci a označit místo nehody (aby nedošlo k dalšímu střetu s projíždějícími vozidly).
- e) Pokud hrozí další pohyb vozidla, musí zajistit toto vozidlo před samovolným pohybem.
- f) Zjistit počet zraněných a jejich stav.
- g) Zavolat na tísňovou linku IZS.
- j) Neukončovat hovor, hovor ukončí pracovník tísňové linky.
- h) Poskytnout zraněným první pomoc.
- i) Zajistit, aby se postižené osoby nevzdalovaly od místa události (v důsledku šoku nebo zranění mohou jednat neuváženě, zmateně, ...).

Odpovězte si navzájem na otázky:

A) Analýza strategie – podle čeho se rozhodl

Očekávaný výstup:

Žák si upevňuje znalosti o správném postupu při nehodě a rozvíjí schopnosti předat tyto informace dalším osobám.

Otázky k diskusi:

Jak se správně zachovat v konkrétní situaci?

Co musí udělat cestující v autě?

Co musí udělat svědkové nehody?

B) Analýza rizika – rizikovost chování

Očekávané výstupy:

Žák vnímá rozdíly mezi rizikovým chováním, bezpečným chováním a jednáním ve stresu.

Žák poznává nebezpečí rizikového chování.

Otázky k diskuzi:

Kde udělali lidé v příběhu chybu?

Jak mohli nehodě předejít?

C) Analýza emocí

Očekávaný výstup:

Žák si uvědomuje emoce a chování pod vlivem těchto emocí.

Otázky k diskuzi:

Jak se lidé v příběhu cítili?

Čeho se obávala Tomášova dívka?

Zlobila se dívka na něco (někoho)?

Byla z něčeho nešťastná?

Měla z něčeho radost?

Čeho se obávala maminka?

Zlobila se maminka na něco (někoho)?

Byla z něčeho nešťastná?

Měla z něčeho radost?

Co prožívala holčička, když jí spadl medvídek?

Co prožíval její bratr?

Co prožíval Tomáš?
Měl z něčeho radost?
Měl z něčeho obavy?
Co budou po nehodě prožívat jednotliví účastníci nehody?

D) Rizika a emoce ostatních účastníků a svědků nehody

Očekávané výstupy:

Žák si uvědomuje následky rozhodnutí a vliv těchto rozhodnutí na okolí.

Žák rozvíjí schopnost empatie.

Otázky k diskuzi:

Jak se asi cítili svědkové nehody?

Jaké emoce prožívají, když vidí bezvládné tělo malé holčičky s medvídkem v ruce?

Jaké emoce prožívají, když si uvědomí, že viníkem nehody je rychle jedoucí Tomáš?

Jaké nebezpečí hrozí svědkům nehody?

E) Identifikace

Očekávaný výstup:

Žák si uvědomuje vlastní reakce ve stresu a vlastní rozhodovací schémata.

Otázky k diskuzi:

Jak se domníváš, že by ses ve stejné situaci zachoval ty (je možné vystřídat postupně role všech účastníků příběhu)?

Je ti chování někoho z příběhu známé?

Stalo se ti v autě někdy něco podobného?

Z čeho jsi měl strach nebo radost?

Byl jsi z něčeho smutný nebo nazlobený?

Příklady využití příběhu ve vzdělávacích oborech

Téma: nepřiměřená rychlost, funkce zádržného systému, mokrá vozovka a nezvladatelnost vozidla v zatáčce

Varianty využití příběhu ve výuce:

1. Téma z příběhu je možné využít ve všech vzdělávacích oblastech. Záleží jen na pedagogovi, zda tuto možnost využije a do kterého předmětu téma zařadí.
2. Téma je možné použít jako motto pro projekt, který zpracují žáci ve skupinách. Rozdělí se do skupin dle preferovaného předmětu a téma vypracují jako společný výstup, který budou společně prezentovat. Jinak zpracují a jiné informace získají žáci prostřednictvím jazykové komunikace, jiné prostřednictvím matematiky atd.

Jazyk a jazyková komunikace

Český jazyk a literatura

Náměty

Komunikační a slohová výchova

- Vyhledávání odpovídajících zákonů vztahujících se k nepřizpůsobení rychlosti jízdy stavu vozovky
- Mluvený projev – práce s hlasem v různých komunikačních situacích (přednesení zprávy v médiích, žalobce a obhájce při soudním přelíčení, citově zabarvené sdělení matky, citově zabarvené sdělení informací o nehodě Tomášem jeho rodičům a kamarádům)
- Esej: Motto – „Malé Klárce se po nárazu otevřely dveře a vypadlo z nich její zakrvácené tělo, třímajíc ušpiněného medvěda. Její bratr i s mamkou zůstali na předních sedadlech v bezvědomí.“ – Jaký život by prožívala holčička, kdyby nezahynula a měla šanci žít; jak se po nehodě vyvíjel život maminky a bratra po ztrátě dcerky a sestřičky
- Zpracování příběhu v různých žánrech – vytvoření zprávy pro média, policejní záznam nehody, subjektivně zabarvený popis, ...

Jazyková výchova

- Nahrazování nespisovných tvarů
- Převedení legislativního textu do hovorového jazyka
- Určování větných členů v legislativním textu – „Rychlost jízdy musí řidič přizpůsobit zejména svým schopnostem, vlastnostem vozidla a nákladu, předpokládanému stavebnímu a dopravně technickému stavu pozemní komunikace, její kategorii a třídě, povětrnostním podmínkám a jiným okolnostem, které je možno předvídat; smí jet jen takovou rychlostí, aby byl schopen zastavit vozidlo na vzdálenost, na kterou má rozhled.“ [Zákon č. 361/2000 Sb. § 18]
- Porovnávání textu mezi slovanskými jazyky – Kierujący pojazdem jest obowiązany jechać z prędkością zapewniającą panowanie nad pojazdem, z

uwzględnieniem warunków, w jakich ruch się odbywa, a w szczególności: rzeźby terenu, stanu i widoczności drogi, stanu i ładunku pojazdu, warunków atmosferycznych i natężenia ruchu. [www.kodeksdrogowy.com.pl, Dział II, Rozdział 3, Art. 19]

Literární výchova

- Porovnávání literárních textů popisujících emoce při ztrátě blízké osoby (Karafiát: Broučci, Němcová: Babička, Erben: Kytice apod.)
- Úprava příběhu do stylu probíraného spisovatele nebo básníka (jak by příběh převyprávěla Němcová, Karafiát apod.)

Cizí jazyk

Náměty

Receptivní a řečové dovednosti

- Vyhledávání potřebné slovní zásoby potřebné pro popis události a komunikaci s IZS – sestavení vlastního dvojjazyčného slovníku
- Porozumění základním slovům z dopravní oblasti – rychlost, zpomal, pozor, smyk, mokro, pásy...

Produktivní řečové dovednosti

- Vyhledávání osvětových textů zaměřených na rychlost vozidel a následky nepřiměřené rychlosti, na používání bezpečnostních pásů – práce s textem, vyhledávání a překlad neznámých slov s pomocí slovníku
- Popisování situace (jak se jmenuji, kde se nacházím, co se stalo, co vidím, kolik osob potřebuje pomoc)
- Popisuje charakterové rysy jednotlivých postav v příběhu

Interaktivní řečové dovednosti

- Informace pro IZS v probíraném jazyce – vedení rozhovoru s dispečerem IZS (jak se jmenuji, kde se nacházím, co se stalo, co vidím, kolik osob potřebuje pomoc)

Další cizí jazyk

Náměty

Receptivní a řečové dovednosti

- V návaznosti na předmět Cizí jazyk doplnění vlastního dvojjazyčného slovníku o třetí tvar v probíraném dalším cizím jazyce

Produktivní řečové dovednosti

- Překlad vybraných pasáží (např. „Tomáši, nejezdi tak rychle, je to mokrá a můžeme dostat smyk.“)
- Popis situace, vyprávění příběhu

Interaktivní řečové dovednosti

- Vedení jednoduchého rozhovoru – jak se měli účastníci příběhu zachovat, jak postupovat při nehodě apod.

Matematika a její aplikace

Číslo a proměnná

- Statistický průzkum dopravního zatížení v místě, kde by se příběh mohl odehrávat
- Průzkum používání pásů – ve vozidlech projíždějících kolem školy, jak se poutají rodinní příslušníci spolužáků z různých ročníků
- Získávání dat o rychlosti vozidel (ve spolupráci s policií)
- Vypočítání poměrů a procent

Závislosti, vztahy a práce s daty

- Vyhodnocení průzkumů – porovnávání dat s celostátní statistikou, s partnerskou školou v ČR i zahraničí
- Převedení dat z průzkumů do tabulek, grafů a diagramů
- Výpočet rychlosti projíždějícího vozidla s pomocí změření vzdálenosti mezi dvěma pevnými body a měřením času, který vozidlo potřebuje k projetí vytyčeného úseku

Geometrie v rovině a v prostoru

- Převedení údajů z mapy do grafické podoby – nebezpečná nebo nehodová zatáčka z obce a okolí (kružnice, výseč, úhel, směr vozidel apod.)

Nestandardní aplikační úlohy a problémy

- Navrhování algoritmů – výpočet počtu osob, které událost zasáhla; vliv rychlosti vozidla na zvyšování hladiny zvuku; vliv rychlosti vozidla na brzdnu dráhu
- (http://pepinator.tym.cz/online/autoskola/brzdna_drah_a.php)

Informační a komunikační technologie

Vyhledávání informací a komunikace

- Vyhledávání informací:
- vliv nepřiměřené rychlosti vozidel na nehodovost,
- počet nehod způsobených nepřizpůsobením rychlosti vozidla stavu vozovky,
- důvody pro používání zádržného systému,
- pojmy a významy pojmů – adheze, příčiny smyku, dostředivá síla, dynamika zatáčky, defenzivní jízda,
- způsob měření rychlosti a omezovače rychlosti (psychologické brzdy, technická opatření, dopravní

značení).

- Vyhledávání legislativních textů

Zpracování a využití informací

- Navrhování vlastních prvků pro omezení rychlosti v používaném grafickém programu
- Navrhování jednoduché animace – pohyb vozidla v zatáčce, pohyb osob v autě při nárazu bez zádržného systému

Člověk a společnost

Dějepis

Náměty

Člověk v dějinách

- Význam sběru dat o nehodách
- První záznam o dopravní nehodě se smrtelnými následky (12. 2. 1898 v Anglii, nepovolená rychlost)
- Od roku 1898 cca 30 milionů osob zahynulo v důsledku dopravní nehody (zdroj: ČT 24, Kalendárium, 12. 2. 2008, autor – Iveta Hamouzová)

Počátky lidské společnosti; Nejstarší civilizace, kořeny evropské kultury; Křesťanství a středověká Evropa; Objevy a dobývání. Počátky nové doby; Modernizace společnosti; Moderní doba

- Legislativa v dějinách – např. Chammurapiho zákoník („Jestliže plnoprávný občan vyrazil oko plnoprávnému občanu, vyrazí mu oko“), Zákony Urnammu (princip hmotného odškodnění za způsobenou škodu), Královské dekrety, Drakontovy zákony, Solonovy zákony, Zákoník Gortýny, Lykogurova ústava, Codex Iustinianus, Zákoník Ekloga, Eurichův Kodex aj. – vyhledávání ne/uplatitelných zákonů při současné agresivitě na silnicích

Rozdělený a integrující se svět

- Porovnávání legislativních systémů v Evropě – shodné a rozdílné zákony
- Mezinárodní vliv na vývoj legislativy u nás

Výchova k občanství

Náměty

Člověk ve společnosti

- Pravidla v obci – sepisování všech úprav v okolí školy a v obci (omezující nebo zakazující dopravní značení – zóna 30, pěší zóna apod.)
- Porovnání pravidel s hlavním městem, s malou obcí
- Instituce, které mají právo upravovat rychlost legislativou, stavební úpravou, dopravním značením apod.

- Vozidla s právem přednosti v jízdě
- Vztahy mezi lidmi při dopravní nehodě
- Vztah osob překračujících nebezpečně rychlost jízdy k ostatním osobám v provozu

Člověk jako jedinec

- Charakteristika osob v příběhu
- Jak by se v obdobné situaci chovali různí lidé – rozlišení dle temperamentu a charakterových rysů
- Postoj člověka s poruchou osobnosti (osobnost narcistická – vyžaduje zvláštní privilegia, paranoidní – důraz na osobní práva bez ohledu na situaci, schizoidní – necitlivost pro společenské normy, závislá – přenechání zodpovědnosti druhým atd.)
- Porovnávání vlastního postoje s postojem osob v příběhu a s postojem různých temperamentů

Stát a hospodářství

- Vztah k životu a majetku druhých – bezohlednou jízdou omezují práva ostatních
- Vyčíslení škody za dopravní nehodu – hmotná škoda, náklady na zásah hasičů, zdravotníků a policie, zdravotní výlohy, ekonomická ztráta při zmaření života
- Financování preventivních opatření a činností

Stát a právo

- Zákon o provozu na pozemních komunikacích
- Bodový systém
- Právo zdravotních pojišťoven na hrazení nákladů
- Lidské právo – omezování základního práva na život
- Dodržování rychlosti v okolí školy – navrhování opatření (preventivních i represivních)
- Dodržování zákona o používání zádržného systému

Mezinárodní vztahy, globální svět

- Dodržování rychlosti v zahraničí (výše pokut)
- Legislativní opatření v zahraničí a princip vymahatelnosti pokut
- Mezinárodní preventivní programy (Pásovec – Euchires – Zou le Tatou – Goochem atd.)

Člověk a příroda

Fyzika

Náměty

Látky a tělesa

- Měření veličin – vzdálenost a čas (pro výpočet rychlosti vozidla)
- Adheze – soudržnost kola s vozovkou dle druhu vozovky (vliv materiálu – asfalt, beton, štěrk, polní cesta; vliv stavu vozovky – vlhkost a mokrá vozovka, náledí; teplota, nerovnosti)

Pohyb těles

- Působící síly na vozidlo v zatáčce
- Zrychlený pohyb, rovnoměrný pohyb a zpomalený pohyb – znázornění jednotlivých druhů pohybu při průjezdu vozidla zatáčkou
- Směrová stabilita tělesa pohybujícího se po kružnici (vozidla v zatáčce)
- Vliv rychlosti na udržení stability vozidla v zatáčce na mokrému povrchu
- Brzdné vlastnosti – vliv tření (koeficient tření rozdílný podle vlastností materiálů – pneumatiky, povrch vozovky)
- Výslednice dvou opačných sil
- Dostředivá síla působící na nepřipoutanou holčičku – 1. Newtonův zákon

Mechanické vlastnosti tekutin

- Aquaplaning – závislost na rychlosti jízdy a tloušťce vodní vrstvy

Energie

- Přeměna kinetické energie při nárazu vozidla – deformace vozidla

Zvukové děje

- Podmínky šíření zvuku – pohlcování zvuku, odrazivý terén, protihlukové clony, meteorologické podmínky
- Vliv rychlosti dopravního proudu na hluk v okolí komunikací
- Navrhování opatření pro snížení hlukové zátěže

Elektromagnetické a světelné děje

- Vliv rychlosti na zorné pole řidiče

Chemie

Náměty

Pozorování, pokus a bezpečnost práce; Směsi; Částicové složení látek a chemické prvky

- Chemické látky na silnicích – rizika vzniku smyku, prodloužení brzdné dráhy, rizika látek v zatáčkách, vlastnosti vody
- Složení vzduchu, vliv složení ovzduší na šíření zvuku

- Vhodné směsi na výrobu airbagů, pásů – vstupní suroviny

Přírodopis	Náměty
Obecná biologie a genetika; Biologie člověka	• Vážné poškození orgánů člověka (trvalé následky, poškození neslučitelné se životem) při nepoužívání pásů – které orgány jsou zasaženy bez airbagu, které s airbagem (bez pásů)
Biologie hub; Biologie rostlin	• Význam rostlin v okolí komunikací pro snižování hlukové hladiny
Biologie živočichů	• Vliv hluku z vysoké rychlosti na živočichy • Zajištění bezpečí cestujících i zvířat v autě – poutání zvířat v autě (nepřipoutané zvíře při nárazu může usmrtit cestující v autě) • Vyhledávání živočichů podle tíhy – najít zvíře, které váží 6x víc než žáci (osoby při nárazu automobilu a při rychlosti auta 50km/h zvýší svoji tíhu přibližně 6x)
Neživá příroda	• Vliv povrchu na přilnavost pneumatik (rizika při navezení nečistot ze staveb nebo zemědělských ploch)
Základy ekologie	• Varianty snižování hladiny hluku způsobené narůstající a bezohlednou dopravou
Zeměpis	Náměty
Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie; Česká republika; Terénní geografická výuka, praxe a aplikace	• Vyhledávání míst v obci a okolí: • místa, kde by se podobný příběh mohl odehrávat, • nepřehledné zatáčky, • místa, kde řidiči jezdí nepřiměřenou rychlostí, • místa, kde se staly dopravní nehody. • Zanesení rizikových míst do mapy • Navrhování topografické značky pro označení nehodové lokality – místa častých dopravních nehod • Nejčastější místa nehod v ČR – porovnání s Libereckým krajem • Chráněné krajinné oblasti – jakou zde doporučit rychlost vzhledem k omezení hluku

Regiony světa

- Úprava rychlosti v probíraném regionu – legislativní opatření, stavební opatření, preventivní programy, charakteristické kulturní rysy mající vliv na ne/kázeň řidičů

Společenské a hospodářské prostředí

- Vliv hospodářské situace probíraného regionu na výběr dopravních prostředků, na bezpečnostní opatření

Životní prostředí

- Principy trvale udržitelné dopravy
- Omezování rychlosti dopravního proudu v chráněných územích přírody v zahraničí, porovnání se situací v ČR

Umění a kultura

Hudební výchova

Náměty

Vokální činnosti

- „Nemusíme to stihnout, můžem si na ten film přece zajít zítra.“ – melodizace věty s vyjádřením prosby, zoufalství nebo důrazu a naštvání

Instrumentální činnosti

- Melodizace děje, hudební improvizace, nápodoba zvuků – dětské hlasy, smyk auta, brzdy aut, výkřiky, náraz, dopad tělíčka, zděšení svědků, chaos při organizování pomoci apod.

Hudebně pohybové činnosti

- Pohybové vyjádření děje v autech, emocí v autech, děje po nehodě a emocí po nehodě

Poslechové činnosti

- Vytvoření hudební kulisy ze známých skladeb – kombinace skladeb
- Vyhledávání skladeb, které by charakterizovaly osoby příběhu

Výtvarná výchova

Náměty

Rozvíjení smyslové citlivosti

- Uspořádání prvků v ploše – scéna před a po nehodě
- Využívání fotografie z okolí, kde by se podobný příběh mohl stát – doplnění fotografie kresbou nebo koláží

Uplatňování subjektivity

- Výtvarné ztvárnění pocitů a emocí – situace v autech, situace po nehodě (co na mě nejvíce zapůsobilo)
- Vyjádření charakterových rysů a temperamentu jednotlivých postav příběhu

Ověřování komunikačních účinků

- Návrh vizuálu – proč jezdím pomalu (Festina Lente – spěchej pomalu), proč používám pás (váhu těla při nárazu zvýraznit zvířetem, předmětem nebo velikostí osoby, které odpovídají dané váze – při rychlosti vozidla 50km/h se při nárazu zvýší tíha osoby až 6x)

Člověk a zdraví

Výchova ke zdraví

Náměty

Vztahy mezi lidmi a formy soužití

- Vztah Tomáše a dívky (v dobrém vztahu nikdy nesmí riskovat život druhého)
- Vztah maminky k otci a naopak
- Vztah maminky k dětem
- Vztah bratra k sestře – kde měl bratr sedět, aby mohl sestru hlídat

Změny v životě člověka a jejich reflexe

- Používání pásů v době těhotenství – správné použití chrání dítě i maminku (nakreslit správné upoutání maminky v těhotenství i s dítětem v bříšku)
- Správně zvolená autosedačka pro věkovou skupinu
- Význam autosedačky a výhody oproti podsedku – v autosedačce je dítě víc chráněno při bočním nárazu, ze sedačky nevyklouzne a má opřenou a jištěnou i hlavu
- Správná výška autosedačky za hlavou
- Navrhování osvětových letáků pro žáky v prvních třídách – důraz na vhodně zvolenou autosedačku, přirovnat k profesionálním závodníkům

Zdraví způsob života a péče o zdraví

- Vliv rychlosti na závažnost následků dopravní nehody

Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence

- Navrhování opatření pro zamezení jízdy pod vlivem časového stresu – co měl mladý pár udělat, čeho se měl vyvarovat

Hodnota a podpora zdraví

- Umístění návštěvy filmu a práva na život na Maslowovu pyramidu potřeb

Osobnostní a sociální rozvoj

- Umístění sebe do příběhu – komu se nejvíc podobám, kde bych chtěl v příběhu být, kým nechci nikdy být, co pro to mohu udělat

Tělesná výchova

Náměty

Činnosti ovlivňující zdraví

- Význam používání bezpečnostních prvků ve sportu i v soukromí – v autě vždy zádržný systém
- Rozvíjení respektování pravidel

Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností

- Procvičování rychlé reakce a akceschopnosti
- Procvičování předvídání
- Procvičování ovládání emocí

Činnosti podporující pohybové učení

- Historie a současnost sportu – vývoj ochranných prvků v motoristickém sportu
- Olympijská charta – jednáním fair play neohrozím ostatní závodníky (vzor pro pohyb v dopravním prostředí)

Člověk a svět práce

Práce s technickým materiálem

- Vlastnosti materiálu – pásy (speciální nůž na pásy – vhodné do každého auta pro vyproštění z automobilu), vlastnosti karosérie (větší riziko vážných následků při používání starého vozidla z autobazaru apod.)

Design a konstruování

- Deformační zóny u nových typů automobilů
- Navrhování bezpečného vozidla pro ostatní účastníky provozu

Pěstitelské práce, chovatelství

- Jak zajistit bezpečí zvířat při převozu v automobilu

Provoz a údržba domácnosti

- Vliv rychlosti vozidla na spotřebu paliva

Práce s laboratorní technikou; Využívání digitálních technologií

- Přístroje na měření rychlosti
- Kontrolky na palubní desce upozorňující na odepnuté pásy

Svět práce

- Profese zabývající se výzkumem bezpečnosti automobilu, vývojem automobilů a bezpečností dopravy
- Profese podnikání v oboru prevence dopravních nehod – návrhy a výroba dopravního značení apod.

Dramatická výchova

Základní předpoklad dramatického jednání

- Různé pojetí věty (vyjádření rozdílných emocí – strach, rozčilení) – „Tomáši nejezdi tak rychle, je to mokřý a můžem dostat smyk.“

Proces dramatické a inscenační tvorby

- Etuda – ztvárnění emocí a charakterových typů přihlížejících osob, navození atmosféry textem „Tomáši, pozor!!!“ To už ale bylo příliš pozdě. Pozdě na skřípání brzd, na zděšené výkřiky. Auto s mladým párem se překulilo na záda jako hravé lvíče. Malé Klárce se po nárazu otevřely dveře a vypadlo z nich její zakrvácené tělo, třímajíc ušpiněného medvěda. Její bratr i s mamkou zůstali na předních sedadlech v bezvědomí...
- Úprava a dramatizace příběhu – jak se měl příběh vyvíjet, aby neskončil tragicky

Recepce a reflexe dramatického umění

- Soudní přelíčení – rozdělení postav (účastníci nehody, svědkové, žalobci, obhájci, soudce)

Etická výchova

Komunikace

- Vedení dialogu dívky s Tomášem
- Vyjadřování strachu a hněvu

Důstojnost a identita lidské osoby

- Základní lidská práva – právo na život, svoboda rozhodnutí (Musela dívka s Tomášem jet, když věděla o časovém stresu? Co ji vedlo k tomuto rozhodnutí? Mohla zabránit tragédii?)

Asertivní chování

- Pravidla asertivního jednání ve stresové situaci

Reálné a zobrazené vzory

- Jak se domníváš, že by se zachoval tvůj vzor, idol, přítel, rodiče, ...?
- Kdo z tvého okolí se chová stejně riskantně? Má právo riskovat životy druhých? Uvědomuje si, jaký strach o něho máš ty a jeho blízcí? Jezdí někdo z tvého okolí nepřipoutaný? Ví, že tím riskuje životy ostatních spolucestujících, protože je pravděpodobně při nárazu zabije? Jak bys trestně kvalifikoval zabití druhé osoby v důsledku nepřipoutání? Je to zabití nebo vražda?

Iniciativa a komplexní prosociálnost

- Rozvíjení schopnosti pochopit druhé a pomoci druhému (pomoci lidem v autě – uklidnit rozhovorem, zavolat pomoc)

Aplikovaná etická výchova

- Vyhledávání v příběhu – text, který ne/vyjadřuje formy osobní odpovědnosti, mravních zásad, svědomí, zodpovědnosti za druhé, tolerance
-